МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки, підприємництва та інформаційних технологій
Кафедра підприємницьких та соціальних технологій

Допущено до захисту
“___”_____2026 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____Соколюк С. Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
БАКАЛАВРА

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЗАЛУЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Виконала студентка 4 курсу, 41-сз групи
освітньої програми «Соціальне забезпечення»
спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
Столярчук Людмила Сергіївна
_____

Науковий керівник
д.е.н., професор _____
Нестерчук Юлія Олександрівна

Умань – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки, підприємництва і соціальних технологій
Кафедра підприємницьких та соціальних технологій
Освітня програма Соціальне забезпечення
Спеціальність 232 Соціальне забезпечення
(код, назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ С.Ю. Соколюк
(підпис) (ініціали,прізвище)
“_____” _____2025р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенту
Столярчук Людмилі Сергіївні
(прізвище,ім’я,по батькові)

1. Тема роботи Розвиток соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні
_____
_____
керівник роботи Нестерчук Юлія Олександрівна, д.е.н., професор,
(прізвище,ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом по університету від“___”_____20__ року №_____
2. Строк подання студентом роботи 25 травня 2026 р.

3. Вихідні дані до роботи
Нормативно-правові акти України, статистичні матеріали, дані електронних каталогів соціальних підприємств, наукові праці учених-економістів з питань соціального підприємництва та соціального інвестування, інформаційні ресурси профільних організацій та результати власних узагальнень автора.

4. Перелік питань, які потрібно розробити
Теоретичні засади дослідження соціального підприємництва як сучасного напряму розвитку економіки
Аналіз сучасного стану розвитку соціального підприємництва та форм його фінансування в Україні
Рекомендації щодо прискорення розвитку соціального підприємництва

5. Перелік графічного матеріалу
Робота містить 8 таблиць та 11 рисунків.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 11 вересня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	01-12.09.2025	
2.	Одержання індивідуального завдання	05-12.09.2025	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	10-21.09.2025	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи	2025-2026 рр.	
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	До початку II семестру	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків	 01.11.2025 р. 01.02.2026 р. 01.04.2026 р. 01.05.2026 р.	
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	22.05.2026 р.	
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	25.05.2026 р.	
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	08.06.2026 р.	
10.	Одержання відгуку наукового керівника	11.06.2026 р.	
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	12.06.2026 р.	
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	15.06.2026 р.	
13.	Одержання рецензії	16.06.2026 р.	
14.	Захист кваліфікаційної роботи	18.06. 2026 р.	

Студент_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу:

«Розвиток соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні» студентки факультету економіки, підприємництва та інформаційних технологій Уманського національного університету Столярчук Л.С.

Соціальне підприємництво є важливим інструментом вирішення соціально-економічних проблем суспільства та забезпечення сталого розвитку територій. В умовах воєнних викликів і післякризового відновлення України особливого значення набуває залучення соціальних інвестицій як джерела фінансового забезпечення соціального підприємництва.

Загальний зміст роботи викладено на 52 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 8 таблиць, 11 рисунків. Кількість використаних джерел становить 58 найменувань.

Перший розділ роботи – теоретичний. Розглянуто сутність соціального підприємництва, його роль у соціально-економічному розвитку держави, теоретичні засади залучення соціальних інвестицій.

Другий розділ – аналітичний. Проведено аналіз сучасного стану розвитку соціального підприємництва в Україні, досліджено практику функціонування соціальних підприємств, оцінено структуру та джерела залучення соціальних інвестицій, здійснено SWOT-аналіз джерел фінансування соціальних ініціатив.

Третій розділ присвячено обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо прискорення розвитку соціального підприємництва в Україні через удосконалення механізмів державної підтримки, залучення соціальних інвестицій, розвитку інфраструктури та підвищення ефективності функціонування соціальних підприємств.

Резюме: У кваліфікаційній роботі досліджено особливості розвитку соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні. Проаналізовано основні джерела фінансування соціальних підприємств і визначено напрями вдосконалення механізмів їх фінансового забезпечення для посилення соціального впливу та забезпечення сталого розвитку.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальні інвестиції, соціальне підприємство, фінансове забезпечення, державна підтримка.

Summary: The qualification thesis examines the development of social entrepreneurship and the attraction of social investments in Ukraine. The main sources of financing social enterprises are analyzed, and directions for improving financial support mechanisms to strengthen social impact and ensure sustainable development are identified.

Keywords: social entrepreneurship, social investments, social enterprise, financial support, state support.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ1.ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК СУЧАСНОГО НАПРЯМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ 8

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ФОРМ ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ 18

2.1. Характеристика соціальних підприємств та дослідження їх економічних аспектів діяльності 18

2.2. Діагностика розвитку соціального підприємництва в Україні 28

2.3. Аналіз залучення соціальних інвестицій в Україні 35

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРИСКОРЕННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА 44

ВИСНОВКИ 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 53

ВСТУП

В умовах поглиблення соціально-економічних трансформацій, структурних змін у національній економіці та необхідності післявоєнного відновлення України особливої актуальності набуває пошук ефективних механізмів поєднання економічної результативності з вирішенням суспільно значущих проблем. Одним із таких механізмів виступає соціальне підприємництво, яке поєднує ринкові принципи господарювання із соціальною місією та спрямоване на створення довгострокової суспільної цінності. Розвиток соціального підприємництва сприяє розширенню можливостей зайнятості населення, підтримці соціально вразливих груп, зміцненню територіальних громад та активізації процесів сталого розвитку.

Важливою передумовою функціонування та масштабування соціального підприємництва є залучення соціальних інвестицій, які забезпечують фінансову підтримку соціально орієнтованих проєктів і сприяють підвищенню їх економічної стійкості. Водночас в Україні процес розвитку соціального підприємництва та формування системи соціального інвестування характеризується низкою проблем, пов’язаних із недостатнім нормативно-правовим забезпеченням, обмеженим доступом до фінансових ресурсів, недостатнім розвитком інфраструктури підтримки та низьким рівнем поширення практик соціального інвестування. Це зумовлює необхідність поглибленого дослідження особливостей розвитку соціального підприємництва та механізмів залучення соціальних інвестицій в Україні.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад, дослідження сучасного стану розвитку соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні, а також розроблення практичних рекомендацій щодо активізації їх розвитку в сучасних умовах. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

– дослідити теоретичні засади соціального підприємництва та обґрунтувати його роль як сучасного напряму розвитку економіки;

– здійснити характеристику соціальних підприємств України та

дослідити економічні аспекти їх функціонування;

– проаналізувати сучасний стан розвитку соціального підприємництва та особливості залучення соціальних інвестицій в Україні;

– розробити рекомендації щодо прискорення розвитку соціального підприємництва та вдосконалення механізмів залучення соціальних інвестицій в Україні.

Об’єктом дослідження є процес розвитку соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі розвитку соціального підприємництва та залучення соціальних інвестицій в Україні.

У процесі дослідження використано: методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу застосовано для вивчення сутності соціального підприємництва, соціальних інвестицій та особливостей функціонування соціальних підприємств; статистичний і порівняльний аналіз – для оцінювання сучасного стану розвитку соціального підприємництва та джерел його фінансування; графічний метод – для візуалізації результатів дослідження; SWOT-аналіз – для оцінки переваг, недоліків, можливостей і загроз основних джерел фінансування соціальних інвестицій.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці учених-економістів з питань соціального підприємництва та соціального інвестування, нормативно-правові акти України, статистичні матеріали, дані електронних каталогів соціальних підприємств, інформаційні ресурси профільних організацій та результати власних узагальнень автора.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 52 сторінках, вона містить 8 таблиць, 11 рисунків. Список використаних джерел налічує 58 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК СУЧАСНОГО НАПРЯМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах трансформації національної економіки особливої важливості набуває пошук таких моделей господарювання, які поєднували б економічну результативність із розв'язанням суспільно значущих проблем. Наразі традиційні форми ведення бізнесу не завжди здатні повною мірою реагувати на існуючі соціальні виклики, адже розвиток економіки України відбувається в умовах тривалих структурних реформ, соціальної нестабільності, регіональних диспропорцій, наслідків воєнних дій та потреби у відновленні людського потенціалу. Саме тому дедалі більшого значення набуває соціальне підприємництво як модель діяльності, що функціонує на перетині економічної, соціальної та суспільної сфер.

Соціальне підприємництво виступає особливою формою підприємницької діяльності, в основі якої лежить не лише прагнення до отримання доходу, а передусім орієнтація на створення суспільної цінності [1]. Воно використовує сукупність ринкових механізмів, підприємницьких підходів та інноваційних рішень для подолання або пом'якшення конкретних соціальних проблем [2-4]. У цьому контексті важливо підкреслити, що економічний результат у соціальному підприємництві виконує інструментальну функцію, забезпечуючи фінансову стійкість та можливість масштабування соціального впливу. На відміну від традиційних бізнес-моделей, де домінує максимізація прибутку, соціальні підприємства орієнтуються на досягнення балансу між економічною ефективністю та суспільною корисністю, що формує якісно нову парадигму господарювання.

Попри активний розвиток теорії, у науковій економічній літературі досі відсутнє єдине загальноприйняте визначення соціального підприємництва. Це пояснюється складністю самого явища, його багатовимірністю та поєднанням рис підприємницької, соціальної та інституційної діяльності, що

варіюються залежно від національних умов, рівня розвитку економіки та специфіки соціальної політики.

Деякі вчені-економісти розглядають соціальне підприємництво передусім як різновид підприємницької діяльності, де ключовим елементом залишається саме підприємництво, а соціальна складова виступає його цільовою орієнтацією [5-10]. Інші – акцентують увагу на соціальній місії як на визначальній ознаці соціального підприємництва, яке здійснює діяльність, спрямовану насамперед на створення суспільного блага, а економічні механізми в його межах виступають засобом реалізації цієї місії [11-13].

Досить поширеним є трактування соціального підприємництва як гібридної моделі, у межах якої воно не ототожнюється ані з традиційним бізнесом, ані з благодійною організацією, а займає проміжне місце між двома секторами, формуючи власну логіку функціонування через створення товарів або надання послуг, генерування доходу, при цьому спрямовуючи значну частину отриманих ресурсів на досягнення соціального ефекту [14-15].

Відповідно узагальнюючи розглянуті трактування, соціальне підприємництво доцільно визначати як процес створення та реалізації інноваційних бізнес-рішень, спрямованих на системне розв’язання соціальних проблем, формування суспільної цінності та забезпечення довгострокового позитивного впливу на громаду. У межах концептуальної схеми такий процес розглядається як цілісна система, в якій внутрішні елементи діяльності соціального підприємництва – стратегічна мета, створювана цінність і критерії оцінювання результативності – перебувають у причинно-наслідковому взаємозв’язку із зовнішніми результатами, що проявляються у вигляді соціальних змін, суспільної користі та вимірюваних показників соціального ефекту (рис. 1.1).

З огляду на це, соціальне підприємництво постає не лише як форма економічної активності, а як механізм трансформації ресурсів і управлінських рішень у конкретні суспільні результати, зокрема підвищення якості життя населення, розширення можливостей соціальної інтеграції та

зменшення соціальної нерівності. Важливою умовою такої трансформації є збереження балансу між підприємницькою ефективністю та соціальною спрямованістю, що забезпечує стійкість функціонування та здатність до відтворення і масштабування досягнутого соціального впливу.

Рис. 1.1 Концептуальна схема соціального підприємництва [16]

Різноманітність форм реалізації соціального підприємництва зумовлює наявність різних типів і сфер діяльності. Залежно від механізму досягнення соціальної місії підприємства можуть спеціалізуватися на працевлаштуванні вразливих груп, фінансуванні соціальних програм або системному інвестуванні у вирішення суспільних проблем [17-19]. Сфери їх діяльності охоплюють зайнятість, освіту, охорону здоров'я, екологію, розвиток громад, культуру та інновації [20], що свідчить про універсальність цього інструменту в контексті вирішення соціально-економічних завдань.

Ключові характеристики соціального підприємництва дозволяють чітко відмежувати його від інших форм діяльності, зокрема традиційного бізнесу та благодійної організації (табл. 1.1), що системно описують його як окрему форму організації економічної діяльності, що поєднує ознаки бізнесу та соціально орієнтованих ініціатив.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика соціального підприємництва, традиційного бізнесу та благодійної діяльності [21]

Критерії	Соціальне підприємство	Благодійна організація	Традиційний бізнес
Мета діяльності	Вирішення соціальних проблем	Забезпечення підтримки та допомоги незахищеним верствам населення	Отримання прибутку
Джерела фінансування	Кошти учасників, прибуток від власної діяльності, гранти, мікрофінансування	Гранти від міжнародних фондів і організацій, пожертвування	Не залежать від зовнішніх джерел фінансування
Розподіл і використання прибутку	Прибуток реінвестується або фінансується в певні соціальні проекти	Не отримує прибуток	Прибуток розподіляється між засновниками, інвесторами, акціонерами

Концептуальна відмінність соціального підприємництва від інших форм діяльності проявляється передусім у домінуванні соціальної місії, яка визначає стратегічні пріоритети розвитку та спрямовує використання економічних інструментів на досягнення суспільно значущих результатів [22]. У цьому контексті фінансовий результат розглядається не як самоціль, а як засіб забезпечення стабільності функціонування та розширення соціального впливу.

Порівняння соціального підприємництва з традиційним бізнесом і благодійною діяльністю за ключовими критеріями засвідчує наявність принципових відмінностей у мотиваційних засадах, механізмах ресурсного забезпечення та підходах до використання отриманих доходів. Якщо класичні підприємницькі структури орієнтовані на максимізацію прибутку, а благодійні організації – на надання допомоги за рахунок зовнішніх ресурсів, то соціальні підприємства функціонують на основі змішаної моделі, яка передбачає поєднання власної господарської діяльності з можливістю залучення додаткових фінансових інструментів [23]. Це забезпечує вищий рівень фінансової гнучкості та стійкості порівняно з іншими формами.

Водночас особливе значення має специфіка розподілу фінансових результатів, що відображає сутність соціального підприємництва як самовідтворюваної системи створення суспільної цінності. На відміну від традиційного бізнесу, де прибуток спрямовується на задоволення інтересів власників, у соціальних підприємствах він використовується для розвитку діяльності та фінансування соціальних ініціатив, що забезпечує безперервність позитивного соціального ефекту [24].

Варто зазначити, що соціальне підприємництво виступає первинною основою формування соціальних підприємств, оскільки саме в його межах зароджуються ідеї та практики, спрямовані на розв'язання суспільних проблем. У подальшому такі ініціативи набувають інституціоналізованого характеру, трансформуючись у соціальні підприємства, що функціонують як стійкі організаційні структури та переходять від поодиноких проєктів до системної господарської діяльності [25]. У процесі цієї трансформації соціальна ідея інтегрується у бізнес-модель, яка забезпечує регулярне генерування доходу та одночасну реалізацію соціальної місії.

Функціонування соціальних підприємств базується на системі принципів, серед яких пріоритетними виступають наявність соціальної місії, фінансової самодостатності, реінвестування доходів, відкритість діяльності та залучення громади до процесу прийняття рішень. Крім того важливим принципом є також здатність до масштабування, що дозволяє поширювати успішні практики та підвищувати загальний рівень соціального впливу [26]. Сукупність цих принципів формує специфічну модель управління, орієнтовану на баланс між економічною ефективністю та суспільною користю.

Практична значущість соціального підприємництва проявляється у його здатності стимулювати економічну активність на локальному рівні, підвищувати рівень зайнятості та сприяти соціальній інтеграції вразливих категорій населення. Воно створює умови для залучення до продуктивної діяльності осіб, які мають обмежений доступ до ринку праці, зокрема

ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю та молоді, тим самим зміцнюючи соціальну згуртованість і економічну самодостатність територій [27-28]. У цьому контексті соціальне підприємництво виступає не лише формою господарювання, а й інструментом реалізації політики сталого розвитку.

Важливим ресурсом забезпечення сталості соціального підприємництва виступають соціальні інвестиції, які поєднують економічну доцільність із досягненням соціального результату та формують необхідну фінансову базу не лише для започаткування діяльності, а й для її масштабування, забезпечення інституційної стійкості й довгострокового суспільного впливу.

Під соціальними інвестиціями доцільно розуміти «вкладення фінансових, матеріальних, інтелектуальних та організаційних ресурсів у проєкти, підприємства чи програми, орієнтовані на досягнення вимірюваного соціального ефекту поряд із забезпеченням певного рівня економічної результативності» [29].

Залучення соціальних інвестицій є особливо важливим для соціальних підприємств, оскільки на початкових етапах вони часто стикаються з обмеженим доступом до традиційного кредитування, нестачею застави, недостатньо сформованою фінансовою історією та водночас потребою інвестувати в досягнення соціальної місії. У цьому контексті соціальні інвестиції виступають не лише джерелом фінансування [30-31], а й механізмом підтримки інноваційних моделей діяльності [32], які мають значний суспільний потенціал.

Серед основних форм соціальних інвестицій можна виокремити грантове фінансування, пільгові кредити, імпакт-інвестування, краудфандинг, соціальні облігації, благодійні внески на умовах розвитку самодостатніх моделей, а також партнерські програми з боку бізнесу, міжнародних організацій та місцевої влади (рис. 1.2). Кожна з цих форм має власні переваги й обмеження, проте всі вони можуть бути ефективними за

наявності прозорої бізнес-моделі та чітко окресленого соціального результату.

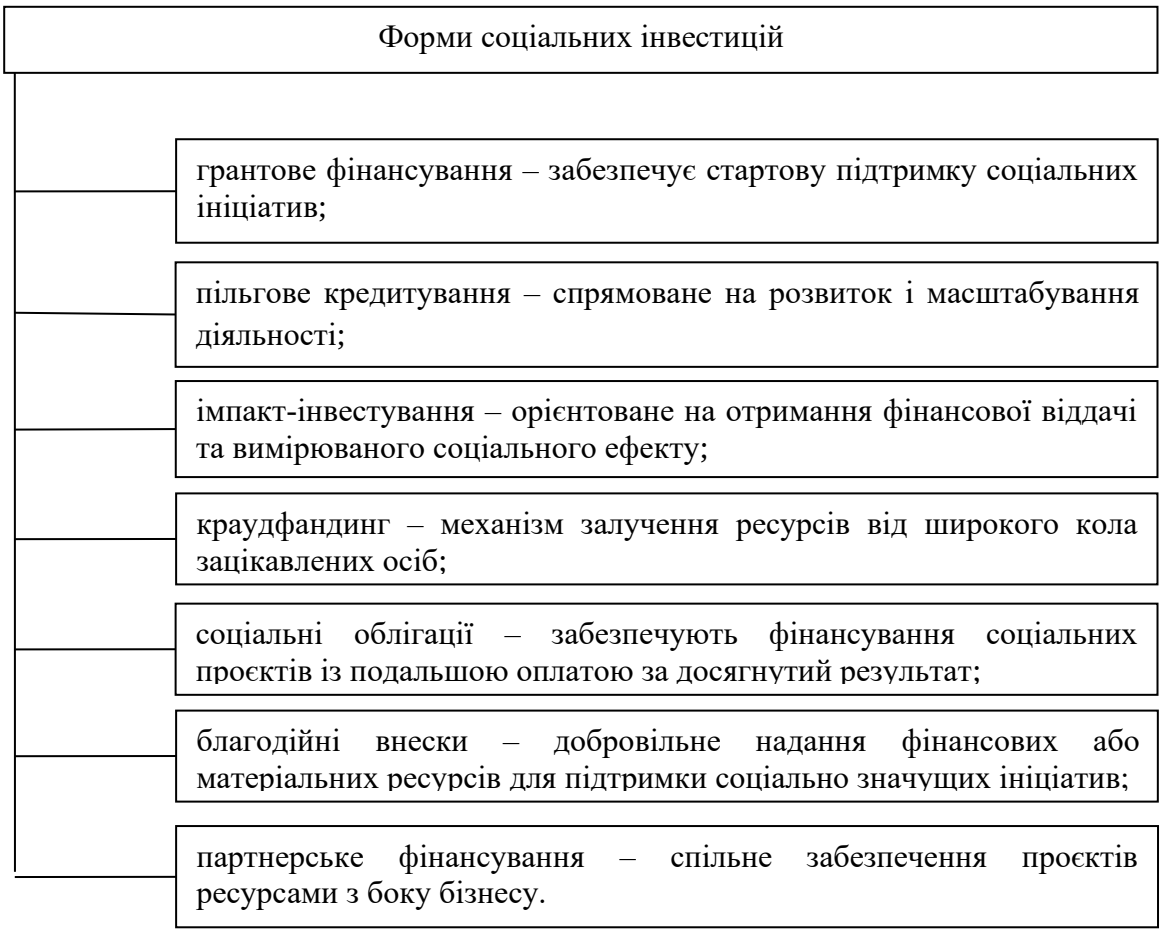

Рис. 1.2 Основні форми соціальних інвестицій

Джерело: зображено автором з використанням [33-38]

Варто зауважити, що соціальне підприємництво та соціальні інвестиції перебувають у тісному взаємозв’язку, оскільки перше створює об’єкт вкладення ресурсів із високою суспільною значущістю, а другі забезпечують необхідну базу для розвитку, масштабування та підвищення ефективності такого об’єкта [39]. Соціальне підприємство, яке має переконливу теорію змін, зрозумілу бізнес-модель і систему оцінки результатів, стає привабливим для інвестора, зацікавленого у суспільному ефекті. У свою чергу, отримані ресурси дозволяють підприємству вдосконалювати продукти, збільшувати охоплення цільових груп, підвищувати професійний рівень команди та виходити на нові ринки.

Теоретично взаємодія соціального підприємництва та соціальних інвестицій базується на концепції створення змішаної цінності, де економічна та соціальна складові не протиставляються одна одній, а функціонують у взаємодоповнювальному зв'язку. Чим вищий рівень соціальної ефективності підприємства, тим вагомішим стає його внесок у розвиток громади; чим стійкішою є бізнес-модель, тим більшою є ймовірність довгострокового збереження цього ефекту.

Зазначимо, що для України такий взаємозв'язок має особливе значення. В умовах післякризового відновлення, соціальної напруги та обмеженості державних ресурсів саме соціальні інвестиції можуть стати важливим інструментом підтримки підприємницьких ініціатив, спрямованих на розв'язання проблем громад. Водночас розвиток соціального підприємництва формує нові можливості для ефективного використання інвестицій, оскільки орієнтує їх на створення тривалого і вимірюваного суспільного результату [40-41].

Український контекст розвитку соціального підприємництва характеризується виразною специфікою, оскільки, на відміну від більшості західних країн, де ця сфера еволюціонувала поступово в межах сформованої соціальної економіки, в Україні її активізація безпосередньо пов'язана з періодами глибоких суспільних трансформацій і структурних змін. Особливо інтенсивного розвитку соціальне підприємництво набуло після 2014 р., коли суттєво зросла потреба у нових інструментах соціальної підтримки, реінтеграції постраждалих категорій населення, стимулювання локального економічного розвитку та зміцнення спроможності територіальних громад [42]. У цьому процесі вагому роль відіграли такі чинники, як децентралізація, активізація інститутів громадянського суспільства, розширення доступу до грантових програм міжнародної технічної допомоги, а також розвиток освітніх платформ, бізнес-інкубаторів і центрів підтримки підприємницьких ініціатив.

Водночас формування національної моделі соціального підприємництва відбувається з урахуванням міжнародного досвіду [43], який репрезентований американською, європейською та азійською моделями (табл. 1.2). Незважаючи на відмінності у рівні державної підтримки, ролі приватної ініціативи та інституційного забезпечення, їх об'єднує спільна орієнтація на досягнення суспільно значущого результату через застосування підприємницьких підходів. Для України найбільш доцільним є адаптивне поєднання елементів зазначених моделей із урахуванням національних економічних умов та рівня розвитку громадянського суспільства.

Таблиця 1.2

Міжнародні моделі розвитку соціального підприємництва

Назва	Характеристика
Американська модель	акцентує увагу на ролі індивідуального лідерства, особистої ініціативи та інновацій. У її межах соціальний підприємець сприймається як «агент змін», який здатен запропонувати нове рішення системної соціальної проблеми. Велику роль у цій моделі відіграють приватні фонди, інвестори впливу, акселератори та міжнародні організації підтримки
Європейська модель	орієнтована на колективні форми організації, участь громади, кооперацію та демократичне управління. Тут соціальне підприємництво часто є частиною соціальної та солідарної економіки, а його розвиток підтримується державою через законодавство, податкові стимули, доступ до публічних закупівель, консультаційні та освітні програми
Азійська модель	поєднує інноваційність і соціальну місію з активною роллю держави та розвитку інституційних програм підтримки. У багатьох країнах Азії соціальні підприємства інтегруються в національні стратегії боротьби з бідністю, розвитку зайнятості, підтримки сільських територій і жіночого підприємництва.

Джерело: сформовано автором з використанням [43-44]

Разом із тим розвиток соціального підприємництва в Україні стримується низкою системних бар'єрів, серед яких відсутність чітко визначеного законодавчого статусу соціальних підприємств [45-46], недостатній рівень обізнаності населення, обмежений розвиток ринку соціальних інвестицій [47], ускладнений доступ до довгострокових фінансових ресурсів [48], а також дефіцит управлінських і підприємницьких компетенцій, що зумовлює необхідність формування комплексної системи

підтримки цього сектору. Попри це, потенціал соціального підприємництва в Україні є значним. Воно здатне стати ефективним інструментом підтримки місцевого розвитку, післявоєнного відновлення, створення робочих місць, економічної реінтеграції вразливих груп і зміцнення соціального капіталу громад.

Отже, соціальне підприємництво є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку сучасної економіки, який поєднує механізми ринкового господарювання із досягненням суспільно значущих цілей. На відміну від традиційних форм підприємницької діяльності, воно орієнтоване не лише на отримання економічного результату, а й на створення сталого соціального ефекту через вирішення актуальних проблем суспільства. Розвиток соціального підприємництва відображає трансформацію підходів до ведення бізнесу, де соціальна відповідальність стає невід'ємною складовою економічної діяльності. Водночас важливим чинником його поширення виступають соціальні інвестиції, які забезпечують фінансову підтримку соціально орієнтованих ініціатив, сприяють їх масштабуванню та підвищенню суспільного впливу. У сучасних умовах України соціальне підприємництво набуває особливої актуальності як інструмент підтримки вразливих груп населення, відновлення територіальних громад, стимулювання економічної активності та формування засад інклюзивного й сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ФОРМ ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Характеристика соціальних підприємств та дослідження їх економічних аспектів діяльності

Розвиток соціального підприємництва в Україні набуває дедалі більшої актуальності в умовах посилення соціально-економічних викликів, зумовлених трансформаційними процесами, децентралізацією та наслідками воєнних подій. У цих умовах соціальні підприємства виступають важливим інструментом поєднання економічної діяльності з досягненням суспільно значущих результатів, забезпечуючи підтримку вразливих груп населення, розвиток місцевих громад і формування нових моделей соціальної взаємодії. Водночас, попри відносно недавнє поширення цієї форми підприємництва в Україні, її розвиток характеризується високою динамікою. Так на початку 2010-х років кількість соціальних підприємств була незначною, то вже упродовж наступного десятиліття спостерігалося їх стрімке зростання. Зокрема, від поодиноких ініціатив на початку їх чисельність зросла до кількох сотень у середині 2010-х років, а станом на 2020 р. – до приблизно тисячі суб’єктів, які відповідають ознакам соціального підприємництва [21]. Подальший розвиток соціальних підприємств у 2022–2025 рр. відбувався під впливом загострення соціально-економічних проблем, спричинених війною, зростанням кількості внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та інших вразливих груп, що потребують інтеграції у суспільно-економічне життя [49]. У результаті соціальне підприємництво стало важливим механізмом адаптації та самозайнятості таких категорій населення, сприяючи формуванню альтернативних джерел доходу та підвищенню рівня соціальної стабільності. За оцінками сучасних аналітичних досліджень, станом на 2025 рік кількість соціальних підприємств в Україні продовжує зростати, що

свідчить про посилення ролі цього сектору як інструменту реагування на соціальні виклики та забезпечення сталого розвитку [50].

Географічне поширення соціальних підприємств в Україні характеризується загальнонаціональним охопленням, що свідчить про поступове укорінення цієї моделі господарювання в різних регіонах держави. Водночас спостерігається певна територіальна концентрація таких ініціатив у найбільш економічно активних та урбанізованих областях. Зокрема, провідні позиції за кількістю соціальних підприємств займає м. Київ, на який припадає близько п’ятої частини від їх загальної кількості. Високий рівень розвитку цього сектору також характерний для Львівської області, частка якої становить близько 10%, тоді як у Полтавській та Донецькій областях зосереджено приблизно по 6% відповідних суб’єктів. Дещо нижчі, проте стабільні показники демонструють Київська та Запорізька області (по 5%), а також Харківська область (близько 4%). Водночас у низці регіонів, зокрема у Волинській області, кількість соціальних підприємств залишається мінімальною, що може бути зумовлено як обмеженим рівнем економічної активності, так і недостатнім розвитком інституційної підтримки. Така нерівномірність регіонального розподілу вказує на необхідність формування цілеспрямованої політики стимулювання соціального підприємництва на локальному рівні з урахуванням специфіки соціально-економічного розвитку окремих територій [21].

Соціальні підприємства в Україні функціонують у різноманітних організаційно-правових формах, не маючи жорстких обмежень щодо вибору моделі діяльності як суб’єкти господарювання. Аналіз структури цього сектору (рис. 2.1) свідчить, що найбільш поширеними формами є фізичні особи-підприємці, частка яких становить близько 26 %, приватні підприємства – 16 % та громадські організації – 14 %. Водночас соціальні підприємці активно використовують і інші форми ведення діяльності, зокрема товариства з обмеженою відповідальністю (13 %), сільськогосподарські кооперативи (10 %) та інші організаційні моделі. Вибір

конкретної форми здебільшого зумовлений прагненням оптимізувати бізнес-процеси, знизити адміністративне навантаження та обрати найбільш вигідну систему оподаткування, що пояснює домінування форми ФОП у цій сфері.

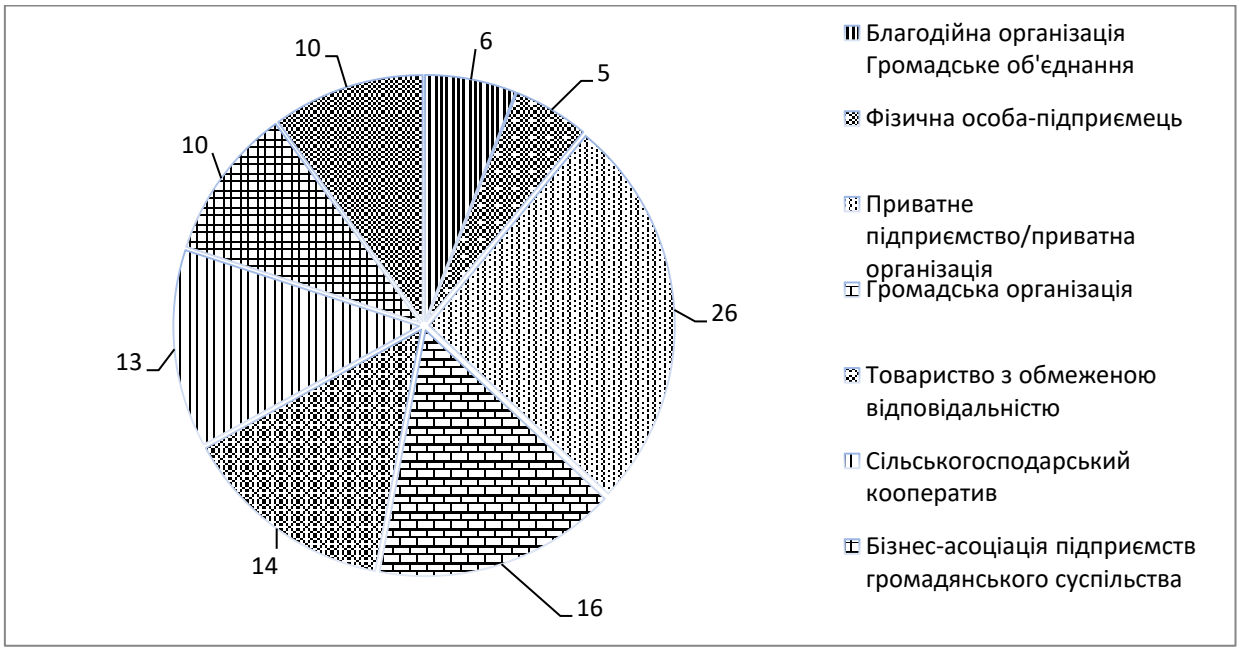

Рис. 2.1 Структура соціальних підприємств за організаційно-правовою формою господарювання [21]

Характерною особливістю функціонування соціальних підприємств є тісна взаємодія соціальних підприємців із громадським сектором, де переважна більшість ФОПів у цій сфері співпрацює з неприбутковими організаціями на основі договорів, меморандумів або інших форм партнерства. Загалом понад половину соціальних підприємств в Україні створено за участю інститутів громадянського суспільства або вони функціонують у тісному зв’язку з ними. Така взаємодія формує взаємовигідну модель співпраці, адже громадські організації отримують додаткові фінансові ресурси та зменшують залежність від зовнішнього донорського фінансування, тоді як соціальні підприємства мають доступ до сформованої клієнтської бази, партнерських мереж, фахових кадрів та певних податкових переваг.

Функціональна спрямованість соціальних підприємств переважно зосереджена на працевлаштуванні представників соціально вразливих груп

населення, формуванні фінансових ресурсів для підтримки соціальних ініціатив та реінвестуванні прибутку у власний розвиток (рис. 2.2). Така діяльність поєднує економічні інструменти з досягненням суспільно значущих результатів, забезпечуючи сталість соціального ефекту.

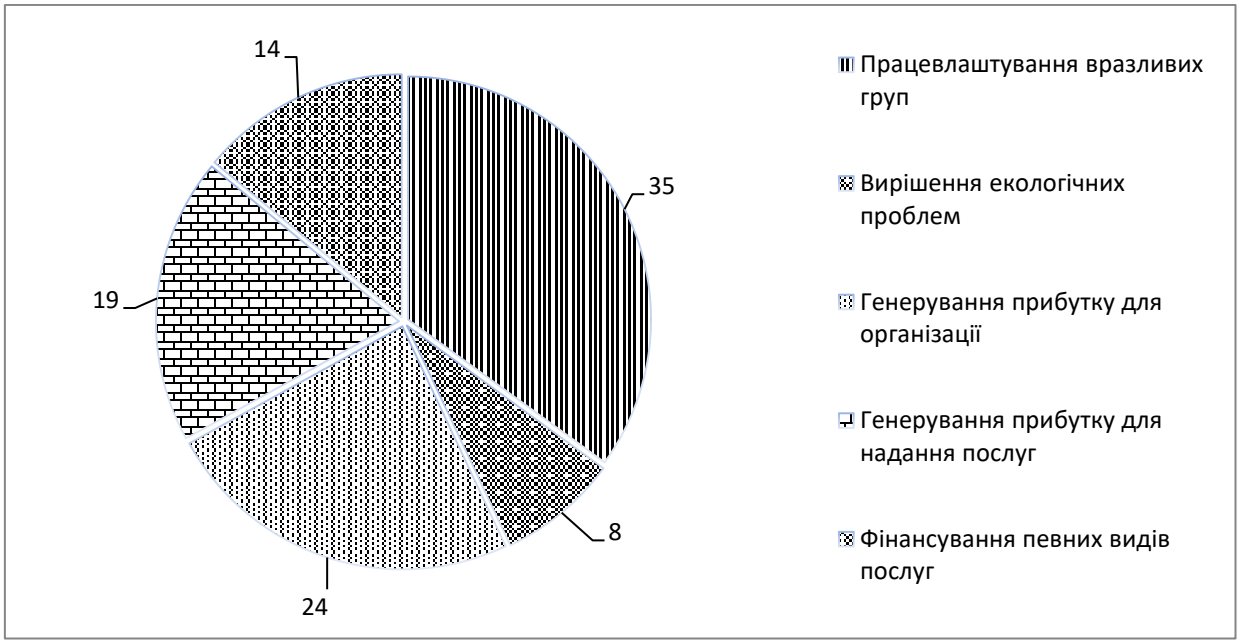

Рис. 2.2 Основні види діяльності соціальних підприємств [21]

Крім того діяльність соціальних підприємств не обмежується лише економічною функцією, а охоплює ширший спектр соціальних завдань, серед яких важливе місце займають сприяння інтеграції молоді, вирішення гендерних питань, розвиток громадянської активності та підвищення рівня соціальної відповідальності бізнесу. Характерною особливістю розвитку соціального підприємництва є відсутність вузької спеціалізації, оскільки більшість соціальних підприємств поєднує кілька напрямів діяльності, що підвищує їх здатність адаптуватися до комплексних соціально-економічних викликів та забезпечувати багатовекторний суспільний вплив.

Соціальна орієнтація діяльності відображається і в структурі зайнятості, яка характеризується значною часткою молоді (близько 70 %) та жінок (понад 50 %) [21], що свідчить про спрямованість соціальних підприємств на розширення можливостей доступу до ринку праці для цих категорій. При цьому переважна більшість таких суб’єктів підприємництва забезпечує

працевлаштування осіб із соціально вразливих груп населення, що посилює їх роль як інструменту соціальної інтеграції та інклюзивного розвитку.

Економічні параметри функціонування соціальних підприємств визначаються, зокрема, масштабами зайнятості та особливостями податкового регулювання. Проведений аналіз свідчить, що більшість із них належить до мікро- та малих підприємств, де у 31 % зайнято до 5 осіб, у 26 % — від 6 до 10 осіб, у 18 % — від 11 до 20 працівників, тоді як лише 15 % соціальних підприємств мають більший штат, а близько 10 % функціонують із мінімальною кількістю персоналу (рис. 2.3).

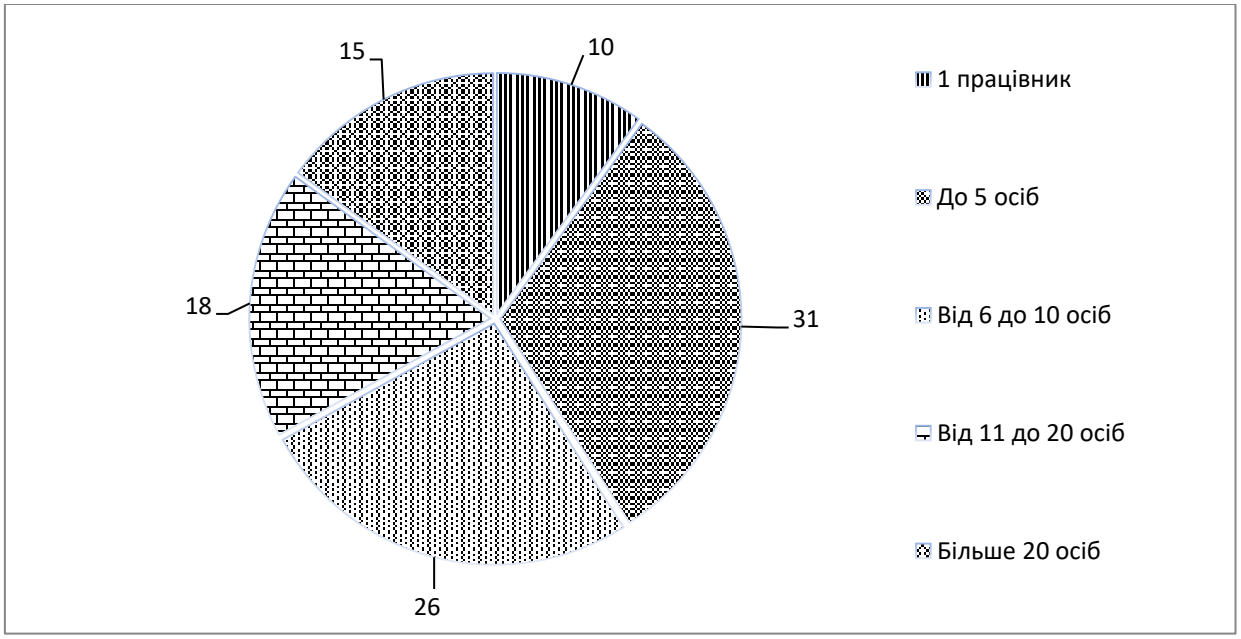

Рис. 2.3 Чисельність осіб, що працюють в соціальних підприємствах [21]

Економічна значущість соціальних підприємств проявляється не лише у створенні робочих місць, але й у формуванні бюджетних ефектів через скорочення витрат на соціальні виплати та генерування податкових надходжень. Зокрема, працевлаштування осіб, які потенційно могли б отримувати допомогу по безробіттю, сприяє суттєвій економії бюджетних ресурсів, тоді як виплата заробітної плати забезпечує стабільні надходження до бюджету у вигляді податків і обов’язкових платежів.

Водночас податкова поведінка соціальних підприємств характеризується варіативністю, що зумовлено прагненням до оптимізації фінансової

діяльності. Найбільш поширеною серед соціальних підприємств є загальна система оподаткування (близько 29 %), тоді як значна частка суб'єктів підприємництва функціонує у статусі неприбуткових організацій (25 %). Серед спрощених режимів оподаткування переважає третя група єдиного податку (22 %) та друга група (19 %), тоді як перша група використовується незначною кількістю підприємств (рис. 2.4).

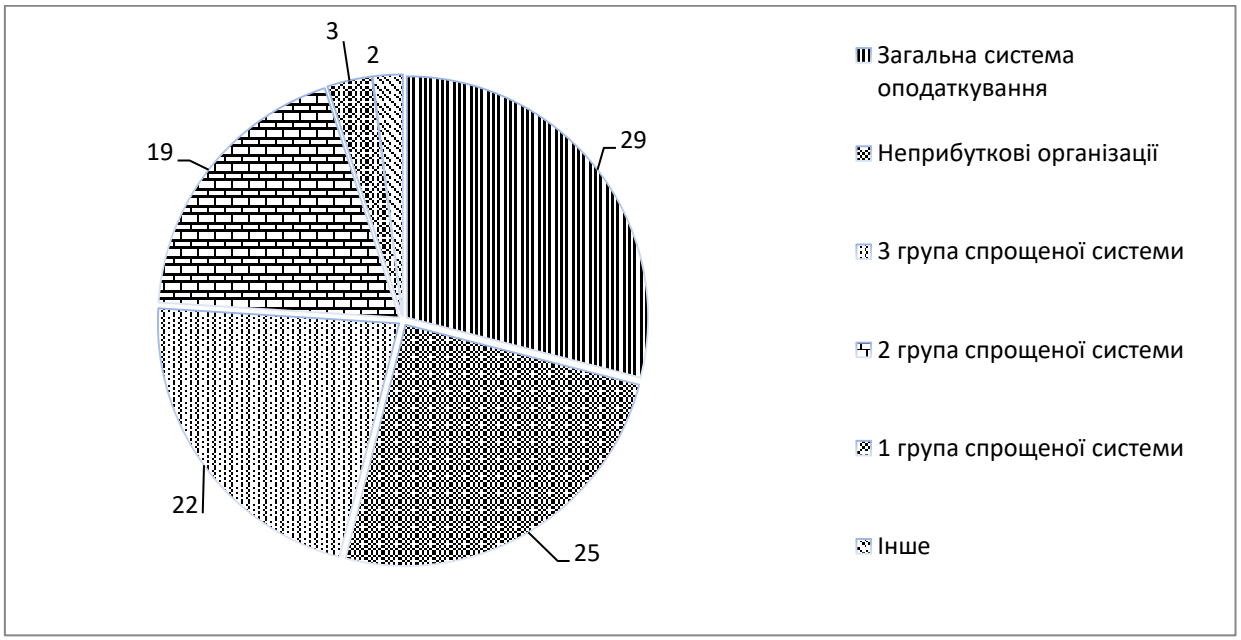

Рис. 2.4 Обрані системи оподаткування соціальними підприємствами [21]

Окремі соціальні підприємства застосовують спеціальні або пільгові режими, що відображає їх адаптивність до національної податкової системи. Таким чином, поєднання невеликих масштабів зайнятості з гнучким вибором систем оподаткування забезпечує соціальним підприємствам можливість ефективно функціонувати та підтримувати баланс між економічною доцільністю і соціальною місією, яка має бути задекларована у відповідних документах (рис. 2.5). Проте більшість підприємств формалізують свою соціальну місію у статутних документах або публічно заявляють про неї, а також відображають у партнерських угодах і меморандумах про співпрацю. Водночас частина таких суб'єктів підприємництва ще не здійснила офіційного закріплення своєї місії, що свідчить про певну незрілість окремих елементів сектору.

Важливо зауважити, що систематизовану та верифіковану інформацію про соціальні підприємства доцільно отримувати з спеціалізованих каталогів, які формуються профільними організаціями, дослідницькими центрами та інституціями підтримки соціального підприємництва, в яких узагальнюють відомості про напрями та організаційно-правові форми діяльності, географію поширення, соціальні місії тощо, забезпечуючи підвищення прозорості сектору, спрощення доступу до аналітичних даних і сприяючи розвитку партнерських зв’язків між учасниками ринку соціального підприємництва.

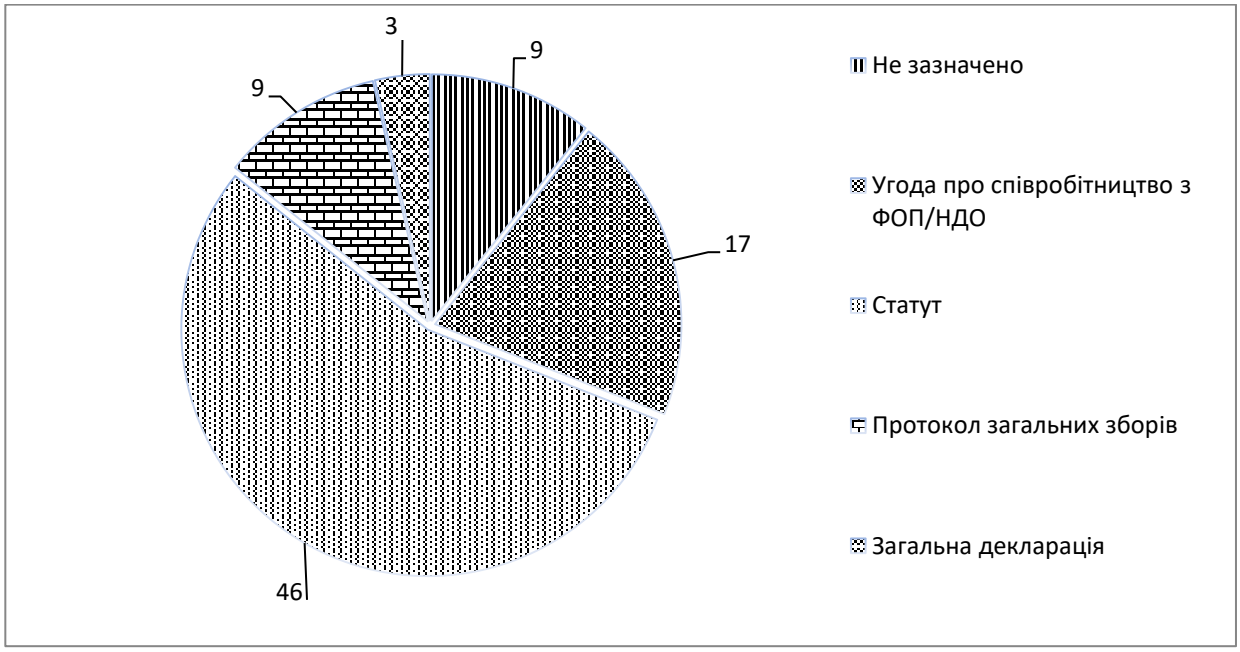

Рис. 2.5 Документи, в яких зазначена соціальна місія підприємств [21]

З метою формування сприятливого середовища для розвитку соціального підприємництва та представлення інтересів його учасників в Україні створено ГС «Об’єднання соціальних підприємств України» (табл. 2.1), яка виступає платформою для координації діяльності соціальних підприємців, розвитку партнерських зв’язків, обміну досвідом і поширення кращих практик. Її основним видом діяльності є діяльність у сфері зв'язків із громадськістю та комунікацій, тоді як інші напрями роботи пов’язані з наданням допоміжних послуг у сфері розвитку підприємництва, підтримки громадських ініціатив, організації освітніх і консультаційних заходів, а також консультування з питань управління, залучення фінансування, соціального

інвестування. Організація сприяє підвищенню інституційної спроможності соціальних підприємств, бере участь у формуванні нормативно-правової бази, популяризує ідеї соціального підприємництва та залучає інвестиційні ресурси для підтримки соціально орієнтованих бізнес-ініціатив.

Таблиця 2.1

Основні відомості про ГС «Об'єднання соціальних підприємств України»

Назва	Опис
Повна назва:	Громадська спілка «Об'єднання соціальних підприємств України»
Скорочена назва:	ГС «Об'єднання соціальних підприємств України»
Організаційо-правова форма	Спілка об'єднань громадян
ЄДРПОУ:	42825965
Юридична адреса:	36039, Україна, Полтавська обл., м. Полтава, вул. Шевченка, буд. 80д.
Зареєстрований:	15.02.2019
Статус організації	Діюча
Основний вид діяльності:	70.21 Діяльність у сфері зв'язків із громадськістю
Інші види діяльності:	85.60 Допоміжна діяльність у сфері освіти 85.59 Інші види освіти, н.в.і.у. 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування
Керівник:	Павленко Анатолій Олегович
Телефон:	+380669106884
E-mail:	info@social-enterprise.com.ua

Джерело: сформовано автором з використанням [51]

Вагомим кроком у напрямі систематизації інформації про розвиток соціального підприємництва в Україні є ініціативи громадських та міжнародних інституцій щодо формування відкритих інформаційних баз даних. Зокрема, громадська організація «СОЦІУМ-XXI» у партнерстві з Western NIS Enterprise Fund реалізує комплексне дослідження актуального стану соціальних підприємств, результати якого узагальнюються у форматі електронного Каталогу соціальних підприємств України, розміщеного на платформі Всеукраїнського ресурсного центру з розвитку соціального підприємництва. Важливою особливістю цього інструменту є відкритий і безоплатний доступ для учасників ринку і широкого кола зацікавлених осіб, що сприяє популяризації соціального підприємництва, розвитку підприємницьких ініціатив та формуванню відповідального споживання [52].

Слід зазначити, що формування подібних каталогів забезпечує не лише інформаційну підтримку сектору, а й створює аналітичну основу для дослідження його структурних та функціональних характеристик. Зокрема, у межах окремих програм, реалізованих за підтримки міжнародних донорів, здійснюється відбір і представлення соціальних підприємств, які пройшли навчання та інституційну підтримку. Прикладом є каталог, сформований за результатами освітньої програми, впровадженої ТОВ «Сінерджі Девелопмент Консалтинг» за сприяння Проєкту USAID «Економічна підтримка України», який містить детальну інформацію про 22 соціальні підприємства [53], 11 з яких були створенні з 2020 р. та представлені в табл. 2.2.

Аналіз представлених підприємств засвідчує широкий спектр напрямів їхньої діяльності, що охоплює освітню, медичну, екологічну, соціально-захисну та фінансову сфери. Зокрема, у сфері освіти та соціальної підтримки функціонують такі підприємства, як ТОВ «Я і моя школа» (м. Харків), що забезпечує безоплатний освітній простір для дітей в умовах воєнного часу, та ПОГ «Центр соціального бізнесу» (м. Київ), яке надає послуги перекладу жестовою мовою для людей з порушеннями слуху. У медично-реабілітаційному напрямі представлені ТОВ «Анвіта Клінік» (м. Добропілля, Донецька обл.) та Студія масажу і реабілітації «Розмарин» (м. Київ), що орієнтовані на відновлення здоров'я населення, зокрема ветеранів російсько-української війни.

Екологічну складову представляє Recast Plastic (м. Київ), яке спеціалізується на виготовленні меблів із переробленого пластику. Фінансово-підприємницький напрям представлений ТОВ «Хаб Файдзен» (м. Кропивницький), що допомагає підприємцям залучати ресурси та долати фінансові втрати. Крім того, ТОВ «Рейден» (м. Київ) та ТОВ «Грінтек Одеса» (м. Одеса) зосереджені відповідно на системах безпеки та енергоефективному будівництві. Таким чином, представлені підприємства демонструють, що соціальне підприємництво в Україні охоплює різноманітні

суспільно значущі сфери, поєднуючи комерційну діяльність із вирішенням актуальних соціальних проблем.

Таблиця 2.2

Фрагмент аналізу діяльності соціальних підприємств включених до Каталогу соціальних підприємств 2024 р.

Підприємство	Рік	Форма діяльності	Діяльність
ПОГ «Центр соціального бізнесу»	2020	Об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки)	Надання послуг перекладу, а саме, послуг усного перекладу з/на українську жестову мову (онлайн та офлайн) для забезпечення комунікації з жестомовними людьми з порушеннями слуху (у т.ч. повною втратою слуху) представниками публічних суб'єктів (органів влади, місцевого самоврядування та заснованими ними підприємствами й установами), суб'єктів господарювання приватного сектору; адаптація на українську жестову мову аудіо/відео та текстового контенту.
ТОВ «Грінтек Одеса»	2020	ТОВ	Проєктування й виготовлення модульних енергоефективних будинків.
ТОВ «Анвіта Клінік»	2020	ТОВ	Надання комплексу діагностичних, лікувальних та реабілітаційних послуг, спрямованих на збереження здоров'я та відновлення активного, якісного способу життя. Соціальний компонент діяльності включає: створення робочих місць для соціально незахищених верств населення, зокрема для ВПО; перерахування частини доходів на благодійність; надання послуг медичної лабораторії зі значними знижками або безкоштовно для соціально незахищених верств населення.
ТОВ «Я і моя школа»	2020	ФОП, ТОВ, ГО	У підземному приміщенні в центрі Харкова створено безпечний освітній простір, що функціонує за рахунок власного фінансування, в якому реалізуються програми дошкільної, початкової та середньої освіти, підготовки до НМТ, психологічної підтримки на безоплатній основі, що виступає неформальним освітнім центром, орієнтованим на подолання освітніх втрат в умовах воєнного часу.
ТОВ «Рейден»	2020	ТОВ	Проєктування, встановлення, обслуговування систем блискавкозахисту й заземлення для житлових, комерційних об'єктів із гарантуванням безпеки та надійності. Активне сприяння підвищенню обізнаності населення про важливість захисту від блискавок та електричних ризиків через освітні програми та інформаційні кампанії. Як наслідок зниження кількості аварійних ситуацій та сталий розвиток громад.
ТОВ «Хаб кайдзен»	2021	ТОВ	Вирішення «болей» підприємців на шляху їх розвитку, допомога в залученні фінансових ресурсів для реалізації бізнес-ідей, попередження ймовірних втрат через страхування ризиків.
Студія масажу та реабілітації «Розмарин»	2021	ФОП	Комплексні реабілітаційні послуги для ветеранів російсько-української війни.
Marichka_ cosmetics	2022	ФОП	Зменшення хімічного впливу на організм людини та довкілля, надання робочих місць людям з інвалідністю.
Recast plastic	2022	ФОП	Створення меблів для укриттів із переробленого пластику, що сприяє екологічній стійкості та підвищенню безпеки
ГО Всесвітня федерація волейболу	2023	ГО	ВФВ у своїй діяльності керується цілями сталого розвитку, а саме: 1) міцне здоров›я і благополуччя; 2) гендерна рівність; 3) скорочення нерівності; 4) сталий розвиток міст та спільнот; 5) мир, справедливість та сильні інститути; 6) партнерство заради стійкого розвитку.
ZEMLI PLUS	2023	ФОП	Створення доступного й прозорого онлайн-майданчика для купівлі та продажу нерухомості, що сприяє сталому розвитку місцевих громад та підтримує незахищені верстви населення.

Джерело: згруповано автором з використання [53]

Отже, соціальні підприємства являють собою інноваційну форму організації господарської діяльності, у межах якої поєднуються ринкові механізми та чітко визначена соціальна місія, що забезпечує не лише економічну результативність, а й створення суспільної цінності, сприяє працевлаштуванню вразливих груп населення, розвитку місцевих громад і формуванню сталого соціально-економічного ефекту в довгостроковій перспективі; водночас їх економічна характеристика визначається переважанням малих і мікропідприємств, диверсифікацією джерел фінансування (власні доходи, гранти, інвестиції), реінвестуванням прибутку у розширення діяльності та соціальні проєкти, гнучкістю у виборі організаційно-правових форм і систем оподаткування, а також здатністю забезпечувати фінансову стійкість за умов поєднання комерційної ефективності з досягненням вимірюваного соціального результату.

2.2. Діагностика сучасного розвитку соціального підприємництва в Україні

В умовах посилення соціальних, економічних та воєнних викликів соціальне підприємництво в Україні поступово перетворюється на важливий механізм вирішення суспільно значущих проблем через інструменти ринкової економіки. Його розвиток супроводжується появою нових бізнес-моделей, орієнтованих на працевлаштування вразливих категорій населення, підтримку ветеранів, розвиток громад та реалізацію соціальних ініціатив. Водночас зростає роль соціальних інвестицій як джерела фінансування таких проєктів, що сприяє масштабуванню успішних практик соціального підприємництва. Крім того, сучасне соціальне підприємництво в Україні формується під впливом суспільного запиту на вирішення проблем, які не можуть бути повною мірою охоплені державними або благодійними механізмами підтримки. У результаті виникають підприємницькі ініціативи, що поєднують отримання економічного результату із досягненням

соціального ефекту. Такі практики охоплюють різні сфери діяльності громадське харчування, освіту, екологію, інклюзію, ветеранську підтримку, благодійну торгівлю та розвиток громад. При цьому характерною особливістю українського досвіду є те, що значна частина таких бізнесів не використовує поняття «соціальне підприємництво» у власному позиціонуванні, однак фактично реалізує його ключові принципи через спрямування частини прибутку на суспільні потреби, створення робочих місць для соціально вразливих категорій населення або вирішення конкретних соціальних проблем.

Для діагностики сучасних тенденцій розвитку соціального підприємництва в Україні доцільно проаналізувати найбільш успішні соціально орієнтовані бізнес-ініціативи, які на практиці демонструють ефективні моделі поєднання економічної діяльності з вирішенням суспільно значущих проблем та досягненням довгострокового соціального ефекту (табл. 2.3) через диверсифікацію напрямів діяльності, цільових груп та моделей реалізації соціальної місії. Аналіз поданих ініціатив засвідчує, що соціальне підприємництво в Україні охоплює широкий спектр галузей, що демонструє його здатність адаптуватися до різних соціальних контекстів і потреб. Серед ключових цільових груп виокремлюються ветерани війни, люди з інвалідністю, жінки у кризових ситуаціях, особи після реабілітації від залежностей та люди старшого віку, що підкреслює орієнтованість вітчизняного соціального підприємництва на найбільш вразливі категорії населення. Крім того показовою є варіативність механізмів фінансування соціального ефекту, коли одні підприємства спрямовують фіксовану частку прибутку на соціальні програми (Urban Space 100 – 80%, Горіховий дім – 40%, Woodluck – 10%), а інші реалізують соціальну місію безпосередньо через організацію виробничого процесу, перетворюючи саму зайнятість на інструмент реабілітації та соціальної інтеграції. Унікальність переважної більшості представлених моделей полягає у органічному поєднанні комерційної діяльності та соціального впливу, де отримання прибутку є не

кінцевою метою, а засобом забезпечення сталості та масштабування суспільно значущих результатів.

Таблиця 2.3

Найбільш відомі приклади соціального підприємництва в Україні

Соціальна ініціатива	Основний напрям діяльності	Соціальна місія	Унікальність моделі
Veterano Group	Ветеранське підприємництво	Реінтеграція ветеранів	Формування комплексної екосистеми ветеранського бізнесу
Urban Space 100	Ресторанний бізнес	Фінансування громадських проєктів	80 % прибутку спрямовується на розвиток міста
Good Bread from Good People	Пекарня	Працевлаштування людей з ментальними порушеннями	Інклюзивна зайнятість та соціальна адаптація
Woodluck	Меблева майстерня	Реабілітація через зайнятість	Менторська підтримка та відрахування 10 % прибутку на допомогу
Sunshine Cafe	Заклад харчування	Соціалізація людей з ментальною інвалідністю	Відкрита кухня як простір інклюзії та видимості
OHRA HOME	Виробництво постільної білизни	Зайнятість мам дітей з інвалідністю	Поєднання соціальної зайнятості, медичної допомоги та підтримки ЗСУ
Lady Di Atelier	Бренд одягу та аксесуарів	Творча реалізація людей з інвалідністю	10% від продажу – гонорар авторам принтів з інвалідністю
Vbrani	Продаж в'язаних виробів	Соціальна активність та зайнятість людей старшого віку	60 майстринь з різних регіонів України; проєкт засновано волонтерами ГО «Старість на радість»
Горіховий дім	Пекарня-кондитерська	Підтримка жінок у кризових ситуаціях	40 % прибутку спрямовується до Фонду «Горіховий дім» на роботу Центру інтегральної опіки

Джерело: сформовано автором з використанням [54-55]

Слід зауважити, що аналіз наведених прикладів вітчизняних соціальних ініціатив показує, що сучасне соціальне підприємництво в Україні поступово переходить від окремих локальних ініціатив до створення комплексних моделей соціального впливу. Особливого значення набувають проєкти,

спрямовані на підтримку ветеранів війни, оскільки саме ця категорія населення потребує додаткових механізмів соціально-економічної адаптації.

Одним із найбільш успішних прикладів такого соціального підприємництва, яке демонструє ефективне поєднання підприємницької діяльності та соціальної місії, є Veterano Group – комплексна екосистема ветеранського бізнесу, що об'єднує понад десять напрямів діяльності у сферах харчування, послуг, виробництва та громадської підтримки, вибудовуючи цілісну модель реінтеграції ветеранів через підприємництво, та ідентифікується через свій впізнаваний логотип (рис. 2.6).

Рис. 2.6 Логотип Veterano Group [56]

Історія розвитку Veterano Group пов’язана з процесами реінтеграції ветеранів російсько-української війни у цивільне життя. Засновником проєкту став ветеран АТО Леонід Остальцев, який після повернення з фронту у 2015 р. зіткнувся з проблемою професійної адаптації ветеранів та обмеженими можливостями їх працевлаштування. Це стало передумовою створення бізнесу, що поєднував комерційну діяльність із підтримкою колишніх військовослужбовців. Наприкінці 2015 р. у Києві було відкрито перший заклад Pizza Veterano. Незважаючи на обмежений стартовий капітал і труднощі із залученням інвестицій, проєкт продемонстрував ефективність та вже через кілька місяців досягнув точки беззбитковості [56].

Основною метою Veterano Group стало сприяння соціальній та економічній адаптації ветеранів через розвиток підприємницької діяльності. На відміну від традиційних благодійних програм, діяльність групи була

спрямована на створення стабільних робочих місць і можливостей для започаткування власної справи, що дозволяє розглядати її як один із найбільш успішних прикладів соціального підприємництва в Україні.

Подальший розвиток Veterano Group здійснювався за франчайзинговою моделлю, відповідно до якої власниками бізнесів під брендом Veterano могли бути виключно ветерани російсько-української війни. Такий підхід сприяв формуванню підприємницької спільноти, орієнтованої на взаємопідтримку та розвиток ветеранського бізнесу. У результаті навколо першої піцерії сформувалася екосистема соціального підприємництва, що охопила заклади громадського харчування, служби доставки, охоронні та енергетичні компанії, сервісні підприємства, освітні та громадські проєкти (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Основні напрями розвитку соціального підприємництва Veterano Group

Напрям діяльності	Характеристика напряму	Сектор економіки	Сучасний стан розвитку
Veterano Pizza	Мережа ветеранських піцерій та доставка	HoReCa	Функціонує, розширюється
Veterano Coffee	Мережа мобільних та стаціонарних кав'ярень	HoReCa	Функціонує, розширюється
Veterano Brownie	Мононкондитерська з виробництва брауні	HoReCa	У травні 2022 р. переродилася в ударний БПЛА
Veterano Pizza Delivery	Сервіс доставки продукції	HoReCa / логістика	Функціонує
Veterano Guard	Охоронні послуги	Безпека / послуги	Обмежена діяльність
Veterano Energy	Встановлення сонячних електростанцій	Відновлювана енергетика	Окремі проєкти
Veterano Cab	Сервіс таксі	Транспорт / послуги	Припинив діяльність
Veterano Service та партнерські СТО	Автосервісні послуги	Автосервіс	Локальні ініціативи
VeteranoWood	Виробництво виробів із дерева (меблі, декор, вироби на замовлення)	Виробництво / ремесло	Функціонує, малий масштаб
Veterano Bar	Бар / заклад харчування під ветеранським брендом	HoReCa	Припинив роботу
Освітні та гро-мадські проєкти	Консультування ветеранів та підтримка бізнесів	Освіта / НКО	Функціонують

Джерело: сформовано автором з використанням [56]

Центральним напрямом діяльності Veterano Group залишається Veterano Pizza, яка стала символом ветеранського соціального підприємництва в Україні. Головна особливість даного проєкту полягає у поєднанні комерційної ефективності із соціальною місією працевлаштування ветеранів. У різні періоди розвитку мережа об'єднувала заклади у Києві, Дніпрі, Маріуполі, Кривому Розі, Дрогобичі та інших містах України. Значна частина працівників та керівників закладів має ветеранський досвід, що сприяє формуванню сприятливого середовища для адаптації після військової служби. Крім того, у межах діяльності піцерій реалізується практика «підвішеної піци», коли відвідувачі можуть оплатити замовлення для поранених військових або військовослужбовців на фронті [56]. Частина прибутку також спрямовується на підтримку сімей загиблих захисників України.

Другим важливим напрямом є Veterano Coffee. Його розвиток розпочався у 2016 р. після запуску співпраці з постачальниками кави для піцерій. Згодом цей напрям трансформувався у самостійний бізнес-проєкт, який об'єднав мобільні та стаціонарні кав'ярні у різних містах України. Соціальне значення даного напряму полягає не лише у створенні робочих місць, а й у формуванні відкритих комунікаційних просторів, де ветерани можуть інтегруватися у громадське життя та розвивати власні підприємницькі навички.

Важливою складовою діяльності Veterano Group є підтримка нових ветеранських бізнесів. Компанія консультує ветеранів щодо започаткування власної справи, сприяє пошуку фінансування та допомагає використовувати франчайзингову модель для відкриття нових закладів. Саме завдяки цьому навколо бренду сформувалася широка спільнота ветеранського підприємництва, яка продовжує розвиватися навіть в умовах воєнних викликів. Крім того вагомість її діяльності також полягає у комплексному формуванні сприятливого соціального середовища для їх інтеграції в цивільне життя. Результати реалізації соціально орієнтованих проєктів

Veterano Group свідчать про багатовекторний характер її впливу, який охоплює як економічні, так і суспільні аспекти.

Структуру основних напрямів соціального впливу Veterano Group представлено на рис. 2.7, де найбільшу частку становить працевлаштування ветеранів – 40 %, що підтверджує пріоритетність економічної інтеграції колишніх військовослужбовців у суспільство.

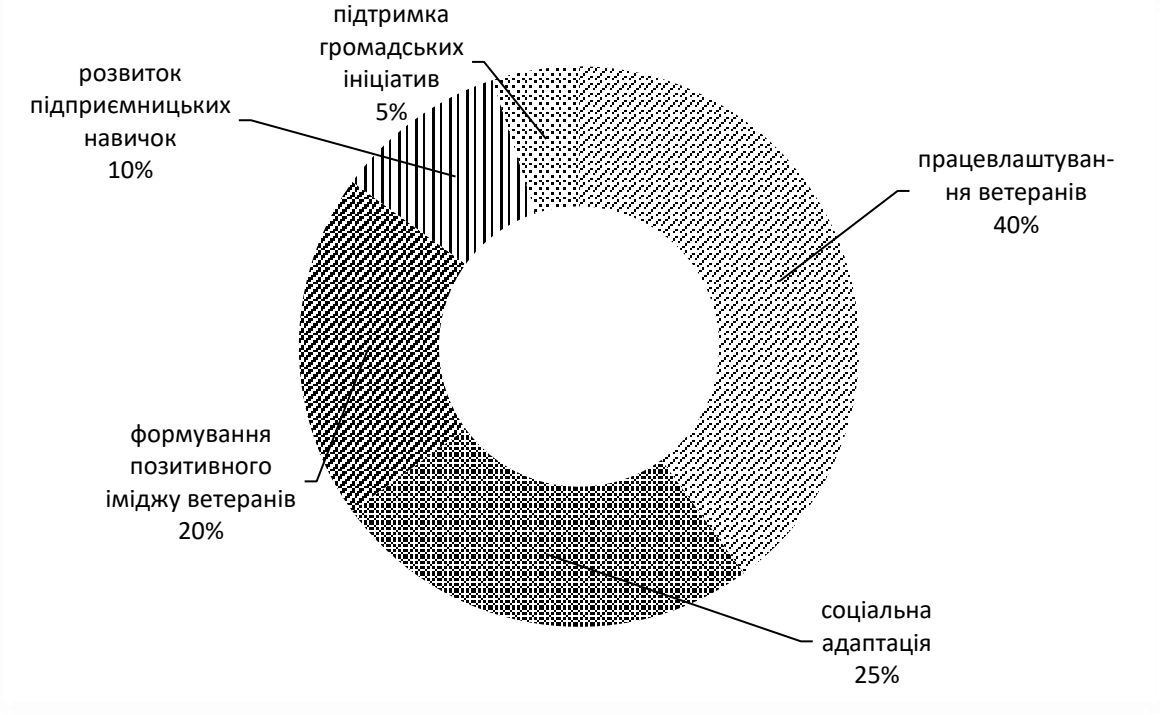

Рис. 2.7 Структура напрямів соціального впливу у межах Veterano Group

Джерело: сформовано автором

Важливими складовими соціального впливу також є соціальна адаптація ветеранів (25 %) та формування позитивного іміджу ветеранів у суспільстві (20 %), які сприяють подоланню соціальних бар'єрів і підвищенню рівня суспільної довіри. Розвиток підприємницьких навичок займає 10 % у структурі впливу та створює передумови для самозайнятості й відкриття власної справи ветеранами. Найменшу частку становить підтримка громадських ініціатив (5 %), однак цей напрям також відіграє важливу роль у зміцненні громадянської активності та розвитку ветеранських спільнот. Загалом структура соціального впливу демонструє комплексний підхід

Veterano Group до вирішення проблем адаптації ветеранів через поєднання економічних, соціальних та освітніх інструментів підтримки.

Отже, Veterano Group є одним із найбільш успішних прикладів розвитку соціального підприємництва в Україні. Його діяльність характеризується поєднанням економічної життєздатності, соціальної відповідальності та високого рівня громадського впливу. Особливість даної моделі полягає у створенні цілісної екосистеми ветеранського підприємництва, яка забезпечує працевлаштування, професійну адаптацію, підтримку підприємницьких ініціатив та формування позитивного суспільного ставлення до ветеранів. У сучасних умовах розвитку України досвід Veterano Group підтверджує, що соціальне підприємництво може виступати ефективним механізмом залучення соціальних інвестицій, вирішення актуальних соціальних проблем та забезпечення довгострокового суспільного розвитку.

2.3. Аналіз залучення соціальних інвестицій в Україні

Забезпечення фінансової стійкості соціального підприємництва та реалізації його суспільно значущих ініціатив залежить від залучення соціальних інвестицій. Активізація цього процесу зумовлена посиленням соціально-економічних викликів, необхідністю підтримки вразливих груп населення, відновленням територій та розвитком локальних громад. Особливого значення соціальні інвестиції набули після 2014 р., коли в Україні суттєво зріс попит на альтернативні джерела фінансування соціальних проєктів, а міжнародні організації, благодійні фонди та інституції розвитку почали активно підтримувати ініціативи, спрямовані на працевлаштування ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю та молоді з використанням різних видів соціальних інвестицій.

Поступове розширення практики залучення соціальних інвестицій зумовило трансформацію підходів до фінансування соціального підприємництва, де фінансові ресурси розглядаються не лише як засіб

покриття поточних витрат, а як інструмент створення довгострокового суспільного ефекту та забезпечення економічної самостійності соціальних підприємств. Наразі фінансування соціальних інвестицій передбачає поєднання державних, приватних, міжнародних та громадських ресурсів із орієнтацією на досягнення вимірюваного соціального результату. Важливою тенденцією сучасного етапу є поширення моделей змішаного фінансування, за яких грантові кошти доповнюються власними доходами соціальних підприємств, коштами донорських організацій, соціально відповідального бізнесу та інвестиційних фондів. Такий підхід сприяє підвищенню фінансової стійкості соціальних підприємств, розширенню масштабів їх діяльності та формуванню нових механізмів взаємодії між державою, бізнесом і громадянським суспільством у процесі вирішення соціальних проблем.

Дослідження структури фінансування соціальних підприємств в Україні засвідчує, що у 2020-х роках найбільш дієвими та поширеними джерелами забезпечення їх діяльності залишалися власні фінансові ресурси, грантова підтримка, спонсорські внески та залучені позикові кошти (рис. 2.8). Основу фінансового забезпечення соціального сектору формували доходи від власної господарської діяльності та внески засновників, частка яких становила близько 75 % загального обсягу фінансування, що свідчить про орієнтацію соціальних підприємств на принципи самозабезпечення, фінансової автономності та реінвестування отриманого прибутку у розвиток соціальної місії, що загалом відповідає європейській моделі соціального підприємництва. Водночас близько 15 % фінансових ресурсів забезпечували гранти та спонсорська підтримка, які відігравали важливу роль у реалізації соціальних проєктів, запуску нових ініціатив і підтримці підприємств у кризових умовах. Менш поширеним джерелом фінансування залишалися кредитні ресурси, частка яких становила близько 10 % загального обсягу залучених коштів через високу вартість позикового капіталу та підвищеними фінансовими ризиками для соціальних підприємств, більшість із яких функціонують у сегменті малого та мікробізнесу.

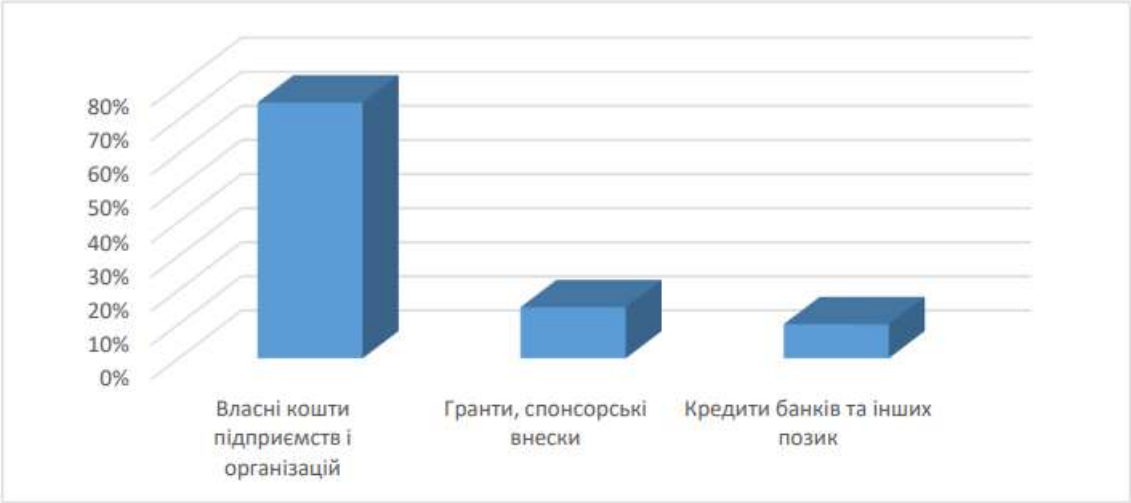

Рис. 2.8 Структура основних джерел фінансового забезпечення діяльності соціальних підприємств

Джерело: побудовано автором на основі [21]

Окрім традиційних джерел фінансування, важливе значення у 2020-х роках мали благодійні внески, нематеріальна підтримка партнерів, консультаційна допомога та інвестиції засновників, які забезпечували додаткову стійкість функціонування соціально орієнтованого бізнесу.

Нині у світовій практиці спостерігається активне розширення спектра джерел фінансування соціальних інвестицій, проте більшість із них характеризується обмеженими обсягами ресурсного забезпечення та нерівномірністю доступу для соціальних підприємств. У зв’язку з цим формування ефективних стратегій фінансування соціальних інвестицій потребує орієнтації на базові стратегічні джерела ресурсів, серед яких провідне місце наразі займають самофінансування (бутстрепінг), державне фінансування, грантова підтримка та краудфандинг [29]. Зазначені інструменти забезпечують різний рівень фінансової автономії, ризиків та інституційної підтримки, формуючи багаторівневу систему ресурсного забезпечення соціального підприємництва.

На початкових етапах функціонування соціальних підприємств особливого значення набуває механізм самофінансування або бутстрепінгу, який передбачає реалізацію соціальних проєктів за рахунок власного

капіталу, внутрішніх доходів та особистих ресурсів команди без залучення зовнішніх інвесторів. Такий підхід дозволяє зберігати управлінську незалежність, забезпечує гнучкість прийняття рішень та стимулює ефективне використання наявних ресурсів. Специфіка бутстрепінгу полягає у використанні не лише фінансових активів, а й нематеріальних складових, зокрема професійних компетенцій, творчого потенціалу, партнерських зв'язків і мережевої взаємодії, що підвищує адаптивність соціального підприємства до умов нестабільного економічного середовища.

Практика функціонування українських соціальних підприємств підтверджує ефективність застосування механізму самофінансування для розвитку соціально орієнтованих бізнес-моделей. Показовим прикладом є діяльність соціальних підприємств розглянутих в п. 2.2 роботи.

Важливим інструментом розвитку соціального підприємництва є державне фінансування, спрямоване на підтримку підприємницьких ініціатив із суспільно значущим ефектом. На відміну від традиційної бюджетної підтримки бізнесу, воно орієнтоване не лише на забезпечення економічної результативності, а й на досягнення соціальних цілей, зокрема створення робочих місць для вразливих категорій населення, розвиток місцевих громад, підтримку ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та осіб з інвалідністю. Державна підтримка реалізується через грантові програми, пільгове кредитування, часткову компенсацію витрат, механізми державних закупівель, регіональні програми зайнятості та співфінансування соціально значущих проєктів. Відтак підтримка пріоритетних соціальних ініціатив дедалі більше здійснюється шляхом залучення державних фінансових ресурсів, спрямованих на забезпечення соціальної стабільності та підвищення добробуту населення.

Особливого значення державне фінансування набуло в умовах повномасштабної війни та післякризового відновлення України, коли соціальні підприємства стали важливим інструментом економічної адаптації населення та зміцнення соціальної стійкості громад. У межах Соціального

бюджету України на 2025 р. передбачено збільшення обсягів державних інвестицій, спрямованих на підтримку сімейного виховання дітей, адресної допомоги соціально вразливим категоріям населення та збереження соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам. Попри домінування видатків на оборону та безпеку, підтримка належного рівня і якості життя населення визначається одним із ключових державних пріоритетів, що потребує реалізації широкого спектра соціальних програм і проєктів. Загальний обсяг державних інвестицій на реалізацію програм соціальної підтримки у 2025 р. становить близько 419,2 млрд грн, що свідчить про посилення ролі держави у фінансуванні соціально орієнтованих ініціатив та створенні сприятливих умов для розвитку соціального підприємництва, рис. 2.9.

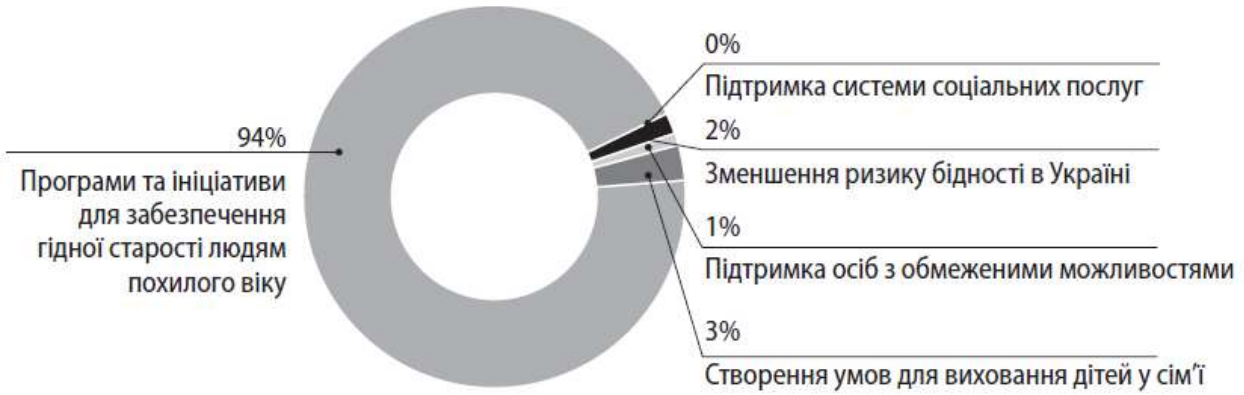

Рис. 2.9 Структура державного фінансування соціальних інвестицій в Україні 2025 р.

Джерело: побудовано автором на основі [57]

Ефективність державної підтримки соціального підприємництва підтверджується практикою реалізації проєктів, спрямованих на працевлаштування та соціальну адаптацію вразливих категорій населення. Участь у грантових і державних програмах дозволяє соціальним підприємствам розширювати діяльність, створювати нові робочі місця та реалізовувати суспільно значущі ініціативи. Таким чином, державне фінансування виступає не лише джерелом ресурсного забезпечення, а й

важливим чинником розвитку соціально відповідальної економіки та зміцнення соціального капіталу.

Грантове фінансування є одним із найпоширеніших механізмів підтримки соціального підприємництва, особливо на етапах започаткування діяльності, реалізації інноваційних проєктів і масштабування соціального впливу. Його особливістю є надання безповоротних фінансових ресурсів для реалізації ініціатив, спрямованих на вирішення соціальних, економічних або екологічних проблем. Це дає змогу компенсувати обмежений доступ до традиційних джерел фінансування, знизити підприємницькі ризики та зосередити діяльність на досягненні соціального ефекту.

В Україні грантове фінансування набуло особливого значення після 2014 р. та в умовах повномасштабної війни, коли посилилася підтримка ініціатив, спрямованих на відновлення громад і допомогу соціально вразливим групам населення. Грантові кошти використовуються для закупівлі обладнання, створення робочих місць, розвитку нових напрямів діяльності, навчання персоналу та впровадження інноваційних рішень. Водночас результативність грантової підтримки значною мірою залежить від здатності соціальних підприємств забезпечувати фінансову самостійність після завершення фінансування.

Практика функціонування соціальних підприємств свідчить, що поєднання грантової підтримки, соціального інвестування та партнерської взаємодії сприяє розширенню масштабів діяльності, посиленню суспільного впливу та ефективній реалізації соціальної місії через підприємницькі механізми.

Краудфандинг є сучасним інструментом фінансування соціального підприємництва, що ґрунтується на колективному залученні коштів через цифрові платформи та онлайн-спільноти. Його сутність полягає у добровільному об’єднанні фінансових ресурсів для підтримки проєктів із суспільно корисною метою. Для соціальних підприємств краудфандинг виконує не лише фінансову, а й комунікаційну функцію, сприяючи

популяризації соціальної місії, формуванню спільноти прихильників та оцінюванню суспільного попиту на ініціативу.

Завдяки відносно низьким стартовим бар'єрам і можливості залучення коштів без використання кредитних механізмів краудфандинг набув значного поширення у сфері соціального підприємництва. Залучені ресурси спрямовуються на запуск нових напрямів діяльності, придбання обладнання, реалізацію освітніх та екологічних проєктів, підтримку соціально вразливих груп населення і розвиток громад. Водночас ефективність таких кампаній залежить від рівня суспільної довіри, прозорості використання коштів, якості комунікаційної стратегії та здатності підприємства демонструвати соціальний ефект.

Практика соціального підприємництва засвідчує, що краудфандинг є дієвим механізмом мобілізації суспільного капіталу, який дозволяє розширювати масштаби діяльності, створювати робочі місця та посилювати реалізацію соціальних програм. Це підтверджує його важливу роль у розвитку соціально орієнтованих бізнес-моделей та забезпеченні фінансової підтримки суспільно значущих ініціатив.

Поряд із цим система фінансового забезпечення соціального підприємництва потребує комплексної оцінки переваг і ризиків різних джерел фінансування. Кожен механізм характеризується специфічними особливостями функціонування, рівнем фінансової стійкості, потенціалом масштабування та залежністю від зовнішнього середовища. Відтак ефективність реалізації соціальних проєктів значною мірою визначається здатністю соціального підприємства поєднувати внутрішні ресурси із зовнішніми інструментами підтримки. З огляду на це доцільним є проведення SWOT-аналізу основних джерел фінансування соціальних інвестицій, що дозволяє систематизувати їх сильні та слабкі сторони, а також визначити потенційні можливості й загрози функціонування (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

SWOT-аналіз основних джерел фінансування соціальних інвестицій

Джерело фінансування	Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Загрози
Самофінан-сування (бутстрепінг)	Фінансова автономність, незалежність від зовнішніх інвес-торів, збереження повного контролю над діяльністю та соціальною місією	Обмеженість власних ресурсів, складність масштабування діяльності, високий рівень фінансового ризику для засновників	Розвиток локального підприємництва, зміцнення довіри громади, формування позитивної репутації соціально відповідального бізнесу	Нестабільність економічного середовища, конкуренція з фінансово потужнішими організаціями, ризик виснаження власних ресурсів
Державне фінансування	Можливість реалізації масштабних соціальних проектів, підт-римка пріори-тетних напрямів соціальної політики, доступ до державних програм розвитку	Складні бюрократичні процедури, регламентоване використання коштів, залежність від бюджетних рішень	Розширення партнерства між державою та соціальними підприємствами, залучення ресурсів для довгострокових програм соціального розвитку	Ймовірність затримки фінансування, політична та економічна нестабільність, зміна державних пріоритетів
Краудфандинг	Швидке залучен-ня фінансових ресурсів, формування спільноти прихильників проекта, популяризація соціальної місії	Нестабільність надходжень, залежність від маркетингової активності та суспільного інте-ресу, відсутність гарантій успішного збору коштів	Вихід на міжнародні онлайн-платформи, тестування попиту на соціальні інновації, розвиток цифрових комунікацій	Висока конкуренція між проектами, ризик зниження активності донорів у кризові періоди
Грантове фінансування	Доступ до ресурсів для реалізації інноваційних соціальних ініціалтив, підтримка між-народних органі-зацій та фондів, підвищення довіри до проєкту	Високий рівень конкуренції за грантові ресурси, обмежені строки фінансування, складна система звітності	Можливість міжнародного партнерства, впровадження новітніх соціальних технологій, масштабування успішних практик	Формування залежності від зовнішніх донорів, жорсткі вимоги до використання коштів та реалізації проєкту

Джерело: сформовано автором з використанням [29]

Проведений SWOT-аналіз основних джерел фінансування соціальних інвестицій дозволяє зробити висновок, що ефективність розвитку соціального підприємництва значною мірою залежить від здатності

поєднувати різні фінансові механізми відповідно до стратегічних цілей і умов зовнішнього середовища. Самофінансування забезпечує високий рівень автономності та незалежності соціальних підприємств, однак обмежує можливості масштабування діяльності через нестачу ресурсів. Державне фінансування створює передумови для реалізації масштабних соціально значущих програм, проте характеризується залежністю від бюджетної політики та адміністративних процедур. Краудфандинг, у свою чергу, сприяє активізації громадської участі та популяризації соціальних ініціатив, але залишається чутливим до ринкової кон'юнктури й рівня суспільної довіри. Водночас грантове фінансування відкриває можливості для впровадження інноваційних проєктів і міжнародного партнерства, хоча може формувати залежність від зовнішніх донорських ресурсів. Таким чином, жодне із джерел фінансування не є універсальним, а найбільш ефективною для соціальних підприємств є диверсифікована модель фінансового забезпечення, яка поєднує внутрішні та зовнішні ресурси, забезпечуючи баланс між економічною стійкістю, соціальним ефектом і довгостроковим розвитком.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРИСКОРЕННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Прискорення розвитку соціального підприємництва в Україні є одним із стратегічних пріоритетів сучасної соціально-економічної політики держави, що набуває особливого значення в умовах воєнного часу та необхідності повоєнного відновлення. Соціальне підприємництво здатне виконувати роль дієвого інструменту подолання соціальної вразливості, підвищення зайнятості постраждалих категорій населення, формування стійких громад та забезпечення якісних соціальних послуг в умовах обмежених бюджетних ресурсів. Разом із тим реалізація цього потенціалу потребує формування комплексної системи підтримки, яка поєднуватиме нормативно-правове, фінансово-економічне, інформаційне та інституційне забезпечення. У сучасних умовах соціальне підприємництво розглядається не лише як інструмент вирішення соціальних проблем, а і як важливий чинник економічного відновлення територій, підвищення рівня зайнятості населення та зміцнення соціальної стійкості громад, що визначає необхідність системного підходу до формування відповідної державної політики [58].

Слід зауважити, що наразі аналіз поточного стану розвитку соціального підприємництва в Україні свідчить про наявність системних перешкод, що стримують зростання сектору. До них належать відсутність законодавчо закріпленого статусу соціального підприємства, обмеженість фінансових інструментів підтримки, недостатній рівень підприємницьких компетенцій соціальних підприємців, низька обізнаність суспільства щодо ролі та можливостей соціального бізнесу, а також слабкість горизонтальних зв'язків між учасниками екосистеми. Подолання зазначених бар'єрів можливе лише за умови реалізації системного підходу, що охоплюватиме взаємопов'язані напрями втручання на різних рівнях управління, починаючи від загальнонаціонального нормативно-правового регулювання і закінчуючи підтримкою конкретних ініціатив на рівні територіальних громад.

З метою систематизації пропонованих заходів та окреслення очікуваних результатів їх реалізації нижче наведено зведені рекомендації щодо прискорення розвитку соціального підприємництва (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Рекомендації щодо прискорення розвитку соціального підприємництва

Напрям	Зміст рекомендації	Очікуваний результат
Удосконалення нормативно-правового забезпечення	Розроблення законодавчого визначення соціального підприємства, закріплення його статусу та критеріїв діяльності	Формування прозорого правового середовища та підвищення інституційної стабільності сектору
Розширення фінансової підтримки	Створення державних і регіональних програм фінансування, пільгового кредитування, грантової підтримки та стимулювання соціальних інвестицій	Підвищення доступності фінансових ресурсів для започаткування й масштабування соціальних підприємств
Розвиток інфраструктури підтримки	Формування бізнес-інкубаторів, центрів консалтингу, акселераційних програм та платформ для співпраці	Посилення підприємницької спроможності соціальних підприємств та зростання їх конкурентоспроможності
Освітня та інформаційна підтримка	Запровадження освітніх програм, тренінгів, популяризація соціального підприємництва та поширення успішних практик	Підвищення рівня обізнаності населення та формування культури соціального підприємництва
Активізація партнерства	Розширення співпраці між державою, бізнесом, міжнародними організаціями та громадським сектором	Формування комплексної екосистеми підтримки соціальних ініціатив
Стимулювання соціальних інновацій	Підтримка інноваційних бізнес-моделей, цифрових рішень та сучасних підходів до вирішення соціальних проблем	Підвищення ефективності соціального впливу та адаптивності підприємств
Розвиток регіональних ініціатив	Сприяння створенню соціальних підприємств у громадах, особливо в постраждалих і депресивних регіонах	Активізація місцевого економічного розвитку та зростання рівня зайнятості
Удосконалення системи оцінювання соціального впливу	Запровадження механізмів моніторингу та оцінювання соціальних результатів діяльності	Підвищення прозорості діяльності та довіри з боку інвесторів і суспільства

Джерело: сформовано автором

Одним із основних напрямів прискорення розвитку соціального підприємництва є вдосконалення законодавчого регулювання. Відсутність офіційно закріпленого статусу соціального підприємства у вітчизняному

законодавстві є суттєвим інституційним обмеженням, яке ускладнює доступ таких суб'єктів до фінансової підтримки, пільгового оподаткування та державних програм розвитку. Правова невизначеність породжує труднощі як для самих підприємців, так і для потенційних інвесторів, партнерів і державних органів, що взаємодіють із соціальним бізнесом. У зв'язку з цим доцільним є розроблення та прийняття окремого нормативно-правового акту або внесення відповідних змін до чинного законодавства, яке визначатиме поняття соціального підприємства, критерії надання відповідного статусу, механізми реєстрації, звітності та контролю. Важливо, щоб законодавча база закріплювала не лише формальні ознаки соціального підприємства, але й чітко регламентувала механізми оцінювання соціального ефекту та особливості державного стимулювання діяльності таких суб'єктів. Особливого значення набуває формування прогресивної системи податкових пільг, зокрема зменшення ставок оподаткування прибутку за умови підтвердженого соціального впливу, звільнення від окремих зборів, а також спрощення адміністративних вимог до неприбуткових організацій, що провадять підприємницьку діяльність. Реалізація цього напряму дозволить сформувати прозоре правове середовище та підвищити інституційну стабільність сектору.

Поряд із вдосконаленням нормативно-правової бази не менш важливим чинником розвитку соціального підприємництва є розширення фінансових інструментів підтримки, а саме розвиток системи пільгового кредитування, грантових програм, механізмів імпакт-інвестування, краудфандингових платформ та державно-приватного партнерства. Обмеженість доступу до фінансових ресурсів залишається однією з найгостріших проблем соціального бізнесу на всіх етапах його розвитку. Традиційні банківські кредити є малодоступними для соціальних підприємств через відсутність достатнього забезпечення, короткострокову орієнтацію бізнес-моделей та специфіку соціальної місії, яку важко виразити у фінансових показниках. Тому наразі доцільним є розвиток диверсифікованої системи фінансування

через пільгове кредитування за рахунок державних та регіональних фондів підтримки підприємництва, що має передбачати знижені відсоткові ставки та спрощені умови для суб'єктів із підтвердженим соціальним впливом, тоді як грантові програми, реалізовані за рахунок державних коштів та ресурсів міжнародних донорів, спроможні забезпечити стартову підтримку для інноваційних соціальних ініціатив. Окрему увагу слід приділити розвитку механізмів імпакт-інвестування та соціальних облігацій, що дозволяє перенести частину фінансових ризиків з держави на приватних інвесторів і водночас забезпечити цільове використання коштів. Особливого значення набуває створення спеціалізованих фондів підтримки соціальних підприємств на національному та регіональному рівнях, діяльність яких буде спрямована на фінансування інноваційних соціальних проєктів та забезпечення їх масштабування.

Вагомою передумовою розвитку соціального сектору виступає формування ефективної інфраструктури підтримки соціального підприємництва. Доцільним є розширення мережі бізнес-інкубаторів, центрів консультаційної підтримки, освітніх платформ та акселераційних програм, що сприятимуть розвитку управлінських компетенцій, фінансової грамотності та навичок стратегічного планування у соціальних підприємців. Бізнес-інкубатори для соціальних підприємців мають надавати комплекс послуг, що охоплює навчання з питань фінансового управління та соціального маркетингу, консультаційний супровід на початкових етапах діяльності, доступ до спільного робочого простору, а також сприяння налагодженню партнерських зв'язків та залученню інвестицій. Акселераційні програми, орієнтовані на соціальні підприємства з підтвердженим потенціалом зростання, дозволять прискорити їх масштабування та підвищити соціальний вплив. Поряд із цим важливо забезпечити популяризацію успішних практик соціального підприємництва через інформаційні кампанії, професійні форуми, електронні каталоги соціальних підприємств та цифрові платформи співпраці, що сприятиме зростанню

суспільної довіри до такого виду діяльності та активізації участі громад у реалізації соціальних ініціатив.

Важливим інструментом підвищення якості людського капіталу у секторі є розвиток освітньої та інформаційної підтримки соціального підприємництва. Запровадження відповідних навчальних курсів та програм у закладах вищої та фахової освіти, проведення тематичних тренінгів для чинних і потенційних соціальних підприємців, розробка онлайн-платформ дистанційного навчання сприятимуть формуванню необхідних компетенцій. Підвищення рівня обізнаності населення щодо ролі соціальних підприємств у вирішенні суспільних проблем сприятиме зростанню довіри до такого виду діяльності, розширенню споживчої підтримки та активізації участі громад у реалізації соціальних ініціатив. Важливим інструментом у цьому процесі є проведення тематичних тренінгів, конференцій, форумів та інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію ідей соціального підприємництва серед молоді та потенційних підприємців.

Окремої уваги потребує посилення взаємодії між державою, бізнесом, громадськими організаціями та міжнародними інституціями. Розвиток партнерських моделей дозволить поєднати фінансові ресурси, управлінський досвід та соціальні ініціативи для реалізації масштабних проєктів соціального спрямування. Державно-приватне партнерство у сфері соціального підприємництва є особливо перспективним у галузях освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та розвитку громад, де наявна значна потреба у послугах, яку держава самостійно не здатна задовольнити. Водночас важливим напрямом є інтеграція соціального підприємництва у стратегії регіонального розвитку, програми відновлення постраждалих від бойових дій територій та політику підтримки вразливих груп населення. Розвиток соціального підприємництва в депресивних та постраждалих регіонах здатний стати дієвим інструментом активізації місцевої економічної активності, відновлення соціальної інфраструктури та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб і ветеранів у продуктивне суспільне життя.

Залучення досвіду та фінансових ресурсів міжнародних донорських організацій, розвиток обміну практиками з країнами ЄС, де соціальне підприємництво має тривалу традицію, а також участь у міжнародних мережах соціальних підприємств дозволить прискорити інституційний розвиток сектору в Україні.

Водночас важливим напрямом прискорення розвитку соціального підприємництва є стимулювання інноваційної діяльності та цифрової трансформації соціально орієнтованого бізнесу. У сучасних умовах цифрові технології створюють додаткові можливості для розширення ринків збуту, оптимізації управлінських процесів, залучення інвестицій та налагодження комунікації з цільовими аудиторіями. Використання електронної комерції дозволяє соціальним підприємствам виходити за межі локальних ринків і реалізовувати свою продукцію на національному та міжнародному рівнях. Цифровий маркетинг забезпечує ефективне позиціонування соціальної місії та продуктів при відносно невисоких витратах таких підприємств. Платформи дистанційного навчання уможливлюють масштабування освітніх соціальних ініціатив без пропорційного збільшення витрат, а сучасні інструменти аналітики підвищують якість управлінських рішень та забезпечують ефективніший моніторинг соціального впливу. Підтримка цифрових ініціатив соціальних підприємств з боку держави має включати субсидіювання витрат на цифровізацію, забезпечення доступу до технологічних ресурсів та консультаційної підтримки у сфері інформаційних технологій, а стимулювання технологічного підприємництва із соціальною місією через спеціалізовані конкурси, гранти та акселераційні програми сприятиме появі нових інноваційних рішень для актуальних суспільних проблем.

Крім того необхідною умовою подальшого розвитку соціального сектору являється формування культури соціальної відповідальності та запровадження ефективної системи оцінювання соціального ефекту діяльності соціальних підприємств. Наявність прозорих та загальновизнаних

механізмів вимірювання соціального впливу є ключовою передумовою для залучення інвестицій, обґрунтування державної підтримки та підвищення суспільної довіри до соціального підприємництва. Запровадження єдиних підходів до моніторингу та оцінювання соціального впливу передбачає розробку стандартизованої системи індикаторів результативності, що охоплюватиме як кількісні показники – кількість створених робочих місць, обсяг наданих послуг, охоплення цільових груп, – так і якісні – підвищення якості життя, рівень задоволеності споживачів, зміна соціальної поведінки. Тому розвиток незалежного аудиту соціального впливу, формування реєстру верифікованих соціальних підприємств та публічна звітність про досягнуті соціальні результати сприятимуть підвищенню прозорості функціонування соціального сектору та зміцненню довіри з боку держави, інвесторів і громадськості. Наявність чітких індикаторів результативності також сприятиме формуванню більш обґрунтованої державної політики підтримки соціального підприємництва та стимулюватиме підприємства до підвищення ефективності своєї діяльності.

Отже, прискорення розвитку соціального підприємництва в Україні можливе за умови реалізації системного підходу, орієнтованого на формування сприятливого інституційного середовища, активізацію соціальних інвестицій, розвиток підприємницьких компетенцій та посилення міжсекторної взаємодії. Це сприятиме не лише розширенню сектору соціального підприємництва, а й забезпеченню довгострокового соціально-економічного ефекту для держави та суспільства загалом.

ВИСНОВКИ

Визначено, що соціальне підприємництво є складним багатовимірним явищем, яке сформувалося на перетині підприємницької діяльності, соціальної місії та інноваційного підходу до розв'язання суспільних проблем. Його історична еволюція засвідчує поступовий перехід від форм взаємодопомоги й кооперації до сучасних моделей соціального бізнесу, що поєднують економічну ефективність із вимірюваним суспільним ефектом.

Встановлено, що соціальні інвестиції виступають важливим ресурсом розвитку соціального підприємництва, оскільки забезпечують можливості для започаткування, масштабування та зміцнення стійкості соціальних підприємств. Їх значення особливо зростає в умовах сучасної України, де соціальне підприємництво може стати дієвим механізмом підтримки вразливих груп населення, відновлення громад, розвитку локальної економіки та формування нової соціально орієнтованої моделі господарювання.

Досліджено, що соціальне підприємництво формує специфічну модель господарювання, у якій поєднуються соціальна орієнтація та підприємницька ефективність. Соціальні підприємства функціонують переважно як малі та мікросуб'єкти, демонструючи гнучкість у виборі організаційно-правових форм і систем оподаткування, що забезпечує адаптивність до змінного економічного середовища. Водночас їхня діяльність характеризується диверсифікацією джерел фінансування, реінвестуванням прибутку у розвиток і соціальні проєкти, а також орієнтацією на створення робочих місць для вразливих категорій населення. Сукупність цих ознак підтверджує, що соціальні підприємства є інструментом вирішення соціальних проблем, чинником економічної активізації, підвищення зайнятості та забезпечення сталого розвитку в умовах трансформації національної економіки.

Діагностовано, що соціальне підприємництво в Україні перебуває на етапі активного розвитку та поступово перетворюється на важливий

інструмент вирішення соціальних проблем. Серед численних прикладів особливу роль відіграє Veterano Group, яка демонструє ефективну модель поєднання підприємницької діяльності з підтримкою ветеранів війни. Успішність її функціонування підтверджує можливість створення фінансово стійких бізнесів, здатних одночасно генерувати економічну цінність і забезпечувати вагомий соціальний ефект. Це дозволяє розглядати Veterano Group як один із найбільш показових прикладів сучасного соціального підприємництва в Україні та перспективну модель для подальшого поширення в інших сферах суспільного життя.

Проведено дослідження особливостей залучення соціальних інвестицій у діяльність соціальних підприємств, що дало змогу встановити ключові джерела їх фінансового забезпечення та оцінити їх роль у досягненні соціального ефекту. Визначено, що найбільш поширеними механізмами фінансування є самофінансування, державна підтримка, грантові програми та краудфандинг, кожен із яких має власні переваги та обмеження. Результати SWOT-аналізу засвідчили доцільність використання диверсифікованої моделі фінансового забезпечення, яка поєднує внутрішні та зовнішні ресурси, сприяє підвищенню фінансової стійкості соціальних підприємств, розширенню масштабів їх діяльності та посиленню соціального впливу в умовах воєнного й післякризового відновлення України.

Обгрунтовано, що прискорення розвитку соціального підприємництва в Україні потребує комплексного поєднання організаційних, фінансових, інституційних та інформаційних механізмів підтримки, спрямованих на формування сприятливого середовища для функціонування соціально орієнтованого бізнесу. Встановлено, що основними передумовами активізації цього сектору є удосконалення нормативно-правового регулювання, розширення доступу до соціальних інвестицій і грантових ресурсів, розвиток інфраструктури підтримки, стимулювання партнерства та впровадження сучасних освітньо-цифрових інструментів, реалізація яких забезпечить зміцнення економічної стійкості соціального підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Свинчук А.А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін: посібник. Київ : ТОВ «Підприємство «Віеней», 2017. 188 с.

2. Нечепуренко М.О.Соціальне підприємництво в Україні: Сутність та особливості становлен-ня. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 232–235.

3. Заволока Ю.М., Сідненко М.В., Івко А.В. Проблеми та перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Ефективна економіка.* 2019. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/64.pdf (дата звернення: 15.01.2026).

4. Тарасюк А.В., Годунов С.Є. Проблеми розвитку соціального підприємництва в Україні. Економічні системи в умовах глобальної нестійкості : шляхи оновлення і модернізації : моногр. / за заг. ред. Н. В. Шандової. Херсон ; Хмельницький : ФОП Вишемирський В. С., 2025. С. 122-136.

5. Швець Г.О. Соціальне підприємництво: теоретичні та практичні аспекти. *Економіка і організація управління.* 2020. № 3. С. 243–251.

6. Сабецька Т. Економічний зміст та історія розвитку соціального підприємництва. *Економіка та суспільство.* 2023. Вип. 48. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-44.

7. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Розвиток та становлення соціального підприємництва та соціальної відповідальності в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 7. С. 390-394.

8. Толстова А., Сергієнко С. Розвиток соціального підприємництва в Україні: проблеми та можливості. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2018. № 62. С. 384-391.

9. Біла І.С., Шевченко О.О. Соціальне підприємництво – сучасний тренд економічного розвитку. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки.* 2021. Том 6. Вип. 1. С. 28-33.

10. Пилипенко Н., Карпець О. Теоретичні аспекти соціального підприємництва в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. Вип. 3. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.3.87

11. Миколайчук І., Величко О., Макогончук А. Соціальне підприємництво в Україні: стан та перспективи розвитку в умовах війни. *Економічні горизонти*. 2025. № 4(33). С. 85–95. DOI: https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(33).2025.343115.

12. Валюс Л.О. Війна в Україні як каталізатор розвитку соціального підприємництва. *Трансформаційна економіка.* 2023. № 2 (02). С. 10-15. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-2.

13. Батажок С. Г. Можливості та локалізації розвитку соціального підприємництва в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 7-8. С. 130–140.

14. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Соціальне підприємництво: ефективний гібридний бізнес феномен. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 14. С. 461-466.

15. Бучак М. Виклики та перешкоди розвитку соціального бізнесу в Україні. *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*. 2021. № 4. С. 36–46. URL: https://doi.org/10.18523/2617-9067.2021.4.36-46 (дата звернення: 15.02.2026).

16. Бойда С. Соціальне підприємництво як інструмент післявоєнної відбудови економіки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-25.

17. Богацька Н. Вплив ринку праці на конкурентоспроможність соціального підприємства. *Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-1.

18. Міщенко С. Соціальне підприємництво: ефективний інструмент подолання безробіття. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки.* 2023. № 1 (38). С. 40-44.

URL: https://journals.uran.ua/ves_pstu/issue/view/16328 (дата звернення: 25.01.2026).

19. Шаульська Л.В., Кабаченко Г.С. Розвиток соціального підприємництва як напрям державного регулювання ринку праці. *Економіка і організація управління.* 2016. № 2 (22). С. 299–308.

20. Дороніна О.А., Терегубов О.С., Якимова Н.С. Потенціал розвитку соціального підприємництва на Вінниччині. *Економіка і організація управління.* 2022. № 4 (48). С. 31-39. DOI: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2022.4.

21. Соціальне підприємництво в Україні: економіко-правовий аналіз. 2020. URL: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/legal-report-in-ukraine_ukrainian_1.pdf (дата звернення: 22.01.2026).

22. Заіка Ю., Черніков М. Трансформаційні виклики для соціального підприємництва під час воєнних дій. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки*. 2023. Вип. 1(38). С. 93–98. URL: https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(38).2023.281662 (дата звернення: 15.02.2026).

23. Ситник Й., Юрченко Г. Сутнісна характеристика феномену «соціальне підприємство», що діє за бізнес-моделлю працевлаштування. *Економіка та суспільство.* 2021. Вип. 34. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-20.

24. Гурочкіна В., Браунагель А. Соціальні підприємства в умовах війни vs ринок праці та демографічна ситуація України. *Сталий розвиток економіки*. 2024. Вип. 3(50). С. 271–282. DOI: https://doi.org/10.32782/2308–1988/2024–50–41.

25. Луговенко Н., Коваленко Н. Соціальні підприємства як інструмент діалогу держави і суспільства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 42. С. 187–192. DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct42-32.

26. Гладкій Д., Момот С. Механізми розвитку соціального підприємництва в Україні. *Збірник наукових праць Черкаського державного*

технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2023. Т. 24. № 3. URL: https://eb-chstu.com.ua/uk/journals/tom-24-3-2023/mekhanizmi-rozvitku-sotsialnogo-pidpriyemnitstva-v-ukrayini (дата звернення: 15.02.2026).

27. Кот Л.Л. Роль соціального підприємництва у відбудові економіки України після воєнних руйнувань. *Трансформаційна економіка*. 2025 №3 (12). С. 44-50. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-12-7.

28. Росул О.М., Бєлова М.В. Соціальне підприємництво як нова категорія сучасної юриспруденції. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2022. №6. URL: http://journalapp.uzhnu.edu.ua/article/view/273557 (дата звернення: 10.02.2026).

29. Гернего Ю.О. Джерела фінансування соціальних інвестицій в Україні та Польщі. *Фінанси України.* 2024. № 9. С. 40–57.

30. Михальчук Л., Бендюг Є. Методи залучення фінансових ресурсів для розвитку соціального підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 32. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-56.

31. Ільченко В.М., Пістунова В.О. Можливості фінансування соціального підприємництва в Україні. *Підприємництво та інновації.* 2023. № 26. С. 47-51. DOI: https://doi.org/10.32782/2415-3583/26.7.

32. Браунагель А. Механізми та стратегічні напрями розвитку соціального підприємництва в Україні. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2025. № 338(1). С. 324-328. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-48.

33. Заблодська І.В., Тяжкороб І.В., Сєребряк К.І. Стратегічний аспект соціального інвестування в контексті регіонального розвитку. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № *4*(31). С. 487–496. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.191002.

34. Пархоменко Ю.М. Напрями вдосконалення системи соціального інвестування в Україні. Economic and law paradigm of modern society. Словаччина : *Scientific journal by Open Europe.* 2016. № 1.

URL: http://www.studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/43/41 (дата звернення: 20.02.2026).

35. *Дюк А.А. Краудфандинг як механізм розвитку соціального підприємництва*. *Modern Economics*. 2019. № 18. С. 43-48.

36. Диба М.В. Інструменти та джерела венчурного фінансування. *Вчені записки : зб. наук. пр.* Київ : КНЕУ, 2024. Вип. 35. С. 28–41.

37. Ільченко В.М. Вплив краудфандингу на ефективний розвиток соціального підприємництва. *Інфраструктура ринку.* 2022. Вип. 64. С. 36-41.

38. Диба М.І., Гернего Ю.О. Джерела фінансування технологізації бізнесу та соціальної сфери в умовах епідеміологічних ризиків. *Фінанси України.* 2020. № 6. С. 93–104. URL: https://doi.org/10.33763/finukr2020.06.093 (дата звернення: 19.02.2026).

39. Непокупна Т., Долгов В. Проблеми і перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні та потенціал для розширення соціальних ініціатив у досягненні цілей сталого розвитку. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2025. Вип. 21(42). DOI: https://doi.org/10.33296/2707-0654-21(42)-10.

40. Давидовська Г.І. Проблеми соціального підприємництва в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 7. С. 106-109.

41. Погріщук Б., Мельник І., Трачук О. Соціальне підприємництво у розвитку екологоорієнтованої економіки України. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2023. № 3-4 (86-87). С. 48-58.

42. Босак І.П. Тенденції розвитку соціального підприємництва в Україні. *Наукові записки.* 2018. № 1. С. 154-160.

43. Комісаренко А. Зарубіжний досвід інституціоналізації та розвитку соціального підприємництва. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та*

адміністрування». 2023. № 3. С. 105-110. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-5681-2023-3.14

44. Кот Л.Л. Механізми державно-приватного партнерства у сфері соціального підприємництва: світові практики для України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2025. Том 36(75). № 4. С. 6-12.

45. Наумова М.О. Орієнтири державної політики стимулювання розвиту соціального підприємництва в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки».* 2022. № 2 (106). С. 84-88. DOI: https://doi.org/10.37734/2409-6873-2022-2-12.

46. Рамський А. Соціальне підприємництво в Україні: аналіз нормативно-правової бази та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-50

47. Гурочкіна В.В., Калач Г.М. Економічна безпека соціального капіталу країни. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2022. № 2, Том 2. С. 340–344. DOI: https://doi.org/10.31891/2307–5740–2022–304–2(2)–53.

48. Михальчук Л., Бендюг Є. Методи залучення фінансових ресурсів для розвитку соціального підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2021 Вип. 32. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-56.

49. Ачкасова О.В. Розвиток соціального підприємництва в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 37. URL: https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27441/1/%d0%90%d1%87%d0%ba%d0%b0%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf (дата звернення: 28.02.2026).

50. Головко М. В Україні стало більше соціальних підприємств та організацій. Український тиждень. 2024. URL: https://tyzhden.ua/artem-kornetskyj-v-ukraini-stalo-bilshe-sotsialnykh-pidpryiemstv-ta-orhanizatsij (дата звернення: 10.02.2026).

51. ГС «Об'єднання соціальних підприємств України» URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42825965/ (дата звернення: 10.03.2026).

52. Каталог соціальних підприємств 2017. URL: https://gurt.org.ua/partnerships/38543/ (дата звернення: 10.03.2026).

53. Каталог соціальних підприємств 2024. URL: https://res2.weblium.site/res/65365d7da4b27e001602570c/689454c543a88d95c22e83c8 (дата звернення: 07.03.2026).

54. Соціальне підприємництво – це бізнес, що змінює суспільство. URL: https://philanthropyinukraine.org/knowledge-hub/publication/socialne-pidpryyemnytstvo-biznes-zi-zmin-suspilstva (дата звернення: 11.03.2026).

55. Як розвивати соціальне підприємництво: особливості бізнесу та українські кейси. URL: https://hub.kyivstar.ua/articles/yak-rozvivati-soczialne-pidpriyemnicztvo-osoblivosti-biznesu-ta-ukrayinski-kejsi (дата звернення: 10.03.2026).

56. Піца, кава, таксі, охорона: як створювалася та розвивалася Veterano Group. URL: https://rau.ua/news/istoriya-veterano-group/ (дата звернення: 01.03.2026).

57. Соціальний бюджет–2025: збільшення фінансування на виховання дітей в сімейному середовищі, адресна підтримка тим, хто її потребує, збереження виплат для ВПО / Міністерство соціальної політики України. 2024. 19 верес. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/sotsialnyi-biudzhet2025-zbilshennia-finansuvannia-na-vykhovanniaditei-v-simeinomu-seredovyshchi-adresna-pidtrymka-tym-khto-ii-potrebuie-zberezhennia-vyplat-dlia-vpo (дата звернення: 15.03.2026).

58. Богацька Н. Перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство.* 2023. Вип. 53. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-4.